

Altıncı Bölüm

İTHALAT İŞLEMLERİ

Sanayi toplumunun yakıtı paraydı.
Ancak bilgi toplumunun yakıtı da, gücü de bilgidir.

John Kenneth Galbraith

6. İTHALAT İŞLEMLERİ

İthalat politikası Türkiye'nin uluslararası taahhütleri çerçevesinde; genel olarak kalkınmayı hızlandırmayı; ihracata dönük, teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, uluslararası standartlara uygun üretim yapısını desteklemeyi; tarım ve sanayi sektörlerindeki yerli üreticilerimizin girdi ithalinde maliyet avantajı sağlayarak üretimlerinin artırılmasına ve bu suretle uluslararası piyasalardaki rekabet potansiyellerinin geliştirilmesine yardımcı olmayı; yerli üreticinin ithalatta vaki olabilecek haksız rekabet hallerinden korunmasını ve tüketiciyi korumayı hedefler.

6. 1. İthalat Kavramı ⁶¹

En kısa tanımı dış devletlerden mal getirme ya da satın alma olan ithalatı, bir ülkenin başka ülkelerde üretilmiş malları yürürlükteki mevzuat çerçevesinde satın alma işlemi olarak da tanımlayabiliriz.

İthalat, ithalatı serbest olan bir malın ithalat ve gümrük mevzuatına uygun olarak ithalatının yapılması, ithalat bedelinin ise **kambiyo mevzuatına** göre transfer edilmesi işlemine denir.

Kısaltmalar

DAB	Döviz Alım Belgesi
DSB	Döviz Satım Belgesi
DTH	Döviz Tevdiat Hesabı
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı (İthalat Genel. Md.)
GB	Gümrük Beyannamesi
HM	Hazine Müsteşarlığı (Banka ve Kambiyo Genel. Md.)
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TPKK	Türk Parasının Kıymetini Koruma
TPTB	Türk Parası Transfer Belgesi

⁶¹ MEGEP, http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/modul_pdf/344MV0042.pdf, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

İthalat, ihracatın tam tersidir. İthalat, ülkeden yabancı ülkelere döviz çıkışı gerektirdiği ve ülkede üretilen mallar yerine yabancı ülkelere üretilen malların tercih edilmesi, gerek yerli üretici gerekse ülke ekonomisi üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı için pek arzu edilen bir durum değildir.

Döviz transferi yapıp yapılmamasına göre ithalat bedelli ve bedelsiz olmak üzere iki türüdür. Bedelli ithalat (İthalat Rejimi kapsamında olup); ithal edilen malların bedellerinin ithalattaki ödeme şekillerinden biriyle yurt dışına döviz transferi yapılarak gerçekleştirilen ithalatı, bedelsiz ithalat (Gümrük Mevzuatı kapsamında olup) ise; ithal edilen malların bedellerinin yurt dışında kazanılan dövizlerle karşılanarak yurt dışına herhangi bir döviz transferi yapılmadan gerçekleştirilen ithalatı ifade etmektedir.

Genellikle, bedelsiz ithalatın herhangi bir gümrük vergisi veya fon ödenmeksizin yapılan ithalat olduğu yanlışına düşülmektedir. Hâlbuki böyle bir durum söz konusu değildir. Nitekim bedelsiz ithalat, gümrük vergisine tabi olabileceği gibi olmayabilir de.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, ithalatın gümrük vergisine tabi olup olmadığı değil, sadece mal bedelinin yurt dışında kazanılan dövizlerden karşılanarak mı veya yurt dışına herhangi bir transferin yapılarak mı gerçekleştirildiği. Mala karşı mal ile ödeme yapılan ticaret işlemleri ise İhracat Mevzuatı çerçevesinde düzenlenmektedir.

Düşünüldüğünde, bir malın ithal edilmek yerine ülke içerisinden tedarik edilmesi; taleplerin karşılanması için üretimin artmasına, malı talep edilen firmaların büyümesine, büyüyen firmaların daha fazla işçi çalıştırmasına, dolayısıyla işsizliğin azalmasına, firmaların büyümesinin sonucu olarak ülke ekonomisinin büyümesine, ülke ekonomisinin büyümesi ise kişi başına düşen milli gelirin artmasına ve nihayetinde ülke insanının refah düzeyinin yükselmesine olanak sağlayacaktır.

Yukarıda saydığımız nedenlerden dolayı ülkeler, yabancı ülkelere mal girişini (ithalat) zorlaştırmak, ülke malının yabancı ülkelere pazarlamasını (ihracat) teşvik etmek amacıyla tedbirler alırlar. İthalata kota konması, ithalat vergilerinin artırılması, ihracat yapan firmaların devlet yardımlarıyla teşvik edilmesi bu düşüncenin bir sonucudur.

Bazı durumlarda ithalattan başka çıkış yolu bulamazsınız. Örneğin, yaşadığımız ülkenin coğrafi koşulları ve gelişmişlik düzeyinden kaynaklanan nedenler ile ülke içerisinde üretimi mümkün olmayan meyve, sebze, gıda maddeleri, teknoloji vs. ürünleri ithal etmekten başka bir yol yoktur. Zaten düşünüldüğünde insanlar iki temel nedenden dolayı ithalata yönelir; bunlardan birincisi o malın ülkede üretilmiyor veya üretilmiyor olması, ikincisi ise ülke içerisindeki malların fiyatlarının dış ülkelerdeki fiyatlara göre yüksek olmasıdır. Ülkede ihtiyaç duyulan ürünlerin ülke içerisinde, yabancı ülkede üretilenlerle aynı maliyette üretilmesi ithalatı bir hayli azaltacaktır.

Sonuç olarak, ihracat ve ithalat bir ülke ticaretinde kaçınılmaz ticaret türleridir. Bir ülkede ihracat da, ithalat da olacaktır. Arzu edilen durum, ihracatın, ithalattan

fazla olması yani dış ticaret fazlasının ortaya çıkmasıdır. Aksi durumda, yani ithalatın ihracattan fazla olması durumunda dış ticaret açığı ortaya çıkar. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde ithalat, ihracata göre fazla olup bu ülkelerde dış ticaret açığı ortaya çıkmaktadır.

6. 1. 1. İthalatın İşleyiş Süreci

- İthalatçı sıfatı kazanılır.
- İhracatçı bulunur.
- İhracatçıdan proforma fatura alınır.
- Proforma fatura kabul edilir ise sözleşme düzenlenir ve sipariş formu imzalanarak sipariş verilir.
- Ödeme biçimine göre ithalat bedeli kapatılır.
- Vesaikler (belgeler) alınır (Vesaik mukabili ithalat ise bankadan mal bedeli ödenir ve daha sonra belgeler alınır).
- İthalatın ödemesi vadeli ise KKDF'yi bankaya yatırır.
- İthalat konusu malların gelmesinden sonra nakliyeciyi gümrüğe özet beyan girişi yapar.
- Nakliyeciden ordino alınır.
- İlgili kurumlardan gerekli belgeler alınır daha sonra gümrük müşavirine teslim edilir.
- İthalat konusu mallar gümrükten çekilir (fiili ithalat gerçekleşir ve mallar serbest dolaşıma girer) ve kambiyo dosyası kapatılır.

Tablo: 6. 1: Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasına Göre Yıllık İthalat (ABD \$ Bin)

İTHALAT	(ABD \$ Milyon)										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım, Ormancılık	2.123	1.409	1.703	2.535	2.757	2.801	2.902	4.641	6.392	4.592	927
Balıkçılık	2	1	1	2	8	24	33	31	41	31	6
Madencilik ve Taş Ocak	7.097	6.577	7.192	9.021	10.981	16.321	22.034	25.314	35.650	20.642	3.715
İmalat Sanayi	44.200	32.686	41.383	55.690	80.448	94.208	110.379	133.938	150.249	110.889	18.074
Diğerleri	1.081	726	1.275	2.092	3.346	3.419	4.229	6.139	9.628	4.639	749
GENEL TOPLAM	54.503	41.399	51.554	69.340	97.540	116.774	139.576	170.063	201.960	140.775	185.535

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı.

6. 2. İthalat Rejimi Kararı

31.12.2005 tarih ve 22510 numaralı Resmi Gazete’de yayınlanan ithalat rejimi kararına göre; “kamu ahlakı, kamu düzeni veya kamu güvenliği; insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması veya sınai ve ticari mülkiyetin korunması amaçlarıyla ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan önlemlerin kapsamı dışındaki malların ithali serbesttir.”

Bu Kararın amacı, ithalatın ülke ekonomisi yararına ve uluslararası ticaretin gereklerine uygun olarak düzenlenmesini sağlamaktır. İthalat, bu Karar ile bu Kara-

ra dayanılarak çıkarılacak yönetmelik, tebliğler, ilgili kuruluşlara verilecek talimatlar, çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar hükümleri çerçevesinde yürütülür.

İthalat bedellerinin ödenmesi, kambiyo mevzuatı hükümlerine tabidir. Eski, kullanılmış, yenileştirilmiş, kusurlu (defolu) ve yatık (zamanla dayanıklılığını yitirmiş) malların ithali izne tabidir.

Yürürlükteki ithalat rejimi kararı hükümlerine istinaden yapılacak ithalata ilişkin işlemler, karar ve bu yönetmelikle müsteşarlığa tanınan yetkilere dayanılarak çıkarılacak tebliğler ile verilecek talimatlara ve çok taraflı anlaşma hükümlerine göre yürütülür.

İthalatçı vafına sahip olabilmek için,

İthalat yönetmeliğinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde ve istisnalar hariçinde, Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca vergi numarası verilen her gerçek ve tüzel kişi ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan kişilerin ortaklıkları ithalat işlemlerini yürütebilir.

1. Tacirlik sıfatının kazanılması,
2. İlgili İthalatçı Birliği'ne üye olunması,
3. Vergi dairesinden mükellef kaydının alınması,
  - Özel anlaşmalarla yapılan ithalatta,
  - Fuar ve sergilerde perakende satışına izin verilen malların ithalatında,
  - Kitap ve diğer yayınların ithalatında, vergi mükellefi olmak veya mükellef yazısı alınmasına gerek yoktur.
4. Mükellef yazısının ve şirket belgelerinin gümrüklere bildirim zorunludur.

İthalat bedelleri, TCMB Genelgesi ile bunlara ek olarak yapılacak düzenlemelere istinaden verilecek talimat çerçevesinde ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre bankalar aracılığıyla **konvertibl döviz** (ABD doları, Avustralya doları, Bulgar Levası, Danimarka kronu, Euro, İngiliz sterlini, İran Riyali, İsveç kronu, İsviçre frangı, Japon yeni, Kanada doları, Kuveyt dinarı, Norveç kronu, Rumen Leyi, Rus Rublesi, Suudi Arabistan riyali) veya **TL olarak ödenir.**⁶²

Bu genelgedeki,

- “**Döviz satışı**” deyimini DSB düzenlenmek suretiyle dövizlerin ithalatçılara satılmasını,
- “**Transfer**” deyimini ihracatçıya ödemenin yapılmasını teminen döviz veya TL'nin transferini **ifade etmektedir.**

Kamu ahlakı, kamu düzeni veya kamu güvenliği; insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması veya sınaî ve ticari mülkiyetin korunması amaçlarıyla ilgili mev-

⁶² TPKK Hakkında 32 Sayılı Karar; TPKK Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin 91-32/5 Sayılı Tebliğ ve I-M Sayılı TCMB Genelgesi; TPKK Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin 13 Mayıs 2003 tarih ve 2003/YB-42 sayılı TCMB genelgesi.

zuat hükümleri çerçevesinde alınan önlemlerin kapsamı dışındaki malların ithali serbesttir.

İthalatı kanunlarla belirli kurum ve kuruluşlara bırakılmış maddelerin ithali ancak, bu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılabilir.

İthalat yapmak isteyen kişiler, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde almaları gereken belgelerle birlikte doğrudan gümrük idarelerine başvururlar (Kambiyo mevzuatı hükümleri saklı kalmak kaydıyla).

Müsteşarlıkça aksine bir talimat verilmediği sürece, İthalat Tebliği hükümleri çerçevesinde yetkili kuruluşlardan alınan belgeler, ilgili kuruluşlarca belirlenen süreler içerisinde kullanılmaları kaydıyla, düzenlendiği takvim yılı içerisinde geçerlidir.

İthal edilecek malların bedellerinin ödenmesine ilişkin olarak bankalarca veya özel finans kurumlarınca yapılacak işlemler kambiyo mevzuatı hükümlerine tabidir.

Finansal kiralamaya ilişkin başvurular ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na yapılır.

6. 3. İthalat Yönetmeliği ve İthalata İlişkin Tebliğler

İthalat, İthalat Yönetmeliği'nde belirtilen nitelikleri haiz gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılabilir. İthalat işlemlerinin ithalat hesabının kapatılması tarihine kadar ithalatçı olabilme özelliği taşıyan temsil yetkisini haiz kişilerce de yapılması mümkündür. **İthalat bedelleri;**

- Banka kaynaklarından,
- İthalatçıya ait DTM'den,
- Alışı yapılmamış ihracat bedelinden,
- Kredi kartından,
- Sermaye hareketlerine ilişkin hükümler çerçevesinde sağlanan kredilerden **karşılanmak suretiyle ödenebilir.**

İthalat bedeli, ihracatçının veya bankasının talimatına istinaden Türkiye'de bu ihracatçı adına açılan DTH'ye veya TL mevduat hesabına yatırılmak suretiyle ödenebilir.

9 Şubat 2007 tarih ve 26429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2007/32-33 Sayılı Tebliğde, ithalat işlemlerinde hesap kapatma yükümlülüğü kaldırılmıştır.

İthalat bedelinin; banka kaynaklarından döviz olarak ödendiği işlemlerde DSB, TL olarak ödendiği işlemlerde Türk Parası Transfer Belgesi düzenlenir. DSB'nin "Döviz Satışının Dayanağı" bölümü ile Türk Parası Transfer Belgesinin "Transferin Dayanağı" bölümüne işlemin ithalat olduğunun ve belgelerde yer alan ihracatçı firma unvanı ile ödeme şeklinin belirtilmesi zorunludur.

Bedeli döviz tevdiat hesabından (DTH'den) ve krediden karşılanan ithalatta DSB düzenlenmez, ithalatçıya transferin yapıldığına dair yazı verilir. Bu yazıda, Döviz Satım Belgesinde yer alan ihracatçı firma ünvanı ve ödeme şekli de dâhil

bütün bilgilerin bulunması gerekmektedir. Bankalarca, ithalat bedelinin ödenmesini teminen çek düzenlenemez.

Döviz satışlarında uygulanacak kur, banka ve ithalatçı arasında serbestçe belirlenir. Döviz satışının faturada kayıtlı olan dövizden farklı döviz türünden yapılması halinde döviz satış ve hesap kapatma işlemlerinde, işlem tarihindeki banka çapraz kurları esas alınır.

Teslim ve ödeme şekli ile bu hususlarda yapılacak değişiklikler, uluslararası kurallar ile bankacılık uygulamalarına göre yeni teslim veya ödeme şeklinin şartlarına uygun olması kaydıyla alıcı ve satıcı tarafından serbestçe belirlenir.

Ancak, Kambiyo Mevzuatı Müdürlüğünün görünmeyen işlemlere ilişkin genelgesinde belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarının (NATO ithalatı hariç) akaryakıt (ham petrol ve petrol ürünleri), hububat, gübre, fosfat kayası, asitler, demir cevheri ve kömür ithali için CFR, CIF, vb. teslim şekillerine göre yapılacak akreditif açtırma veya diğer ödeme şekillerine ilişkin transfer taleplerinde **navlun** (taşıma) ile ilgili olarak Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın (DTM) izni aranır.⁶³

Transferi yapan bankaya hesap kapatılmak üzere ibraz edilen GB üzerinde ödeme şekli ve/veya aracı bankanın farklı olarak belirtildiği işlemlerde, GB ile ödemeye ilişkin belgeler üzerindeki diğer bilgilerin uyum içinde olması halinde ithalat hesabı kapatılır.

İthal konusu malların devredildiği kişilerin ithalatçı olabilme özelliği taşıyan kişiler olması kaydıyla (konşimentonun cirosu veya diğer taşıma belgeleri ile ticari belgelerin devri suretiyle) **gümrükler nezdinde** ithalatçı değişikliği yapılabilir. Transfer ile ithal tarihi arasında yapılan ithalatçı değişikliğinde, ilk ithalatçının, malları devrettiği ithalatçıyı, hesap kapatma süresinden önce bankasına, ihtarname süresi veya ek süreler içerisinde ilgili kambiyo müdürlüğüne bildirmesi halinde ithalat hesabının kapatılmasından devralan firma sorumludur.

Malın getirileceği, transferin yapılacağı, menşe ülke ile yükleme ve aktarma yapılacak ülkenin Kıbrıs Rum Kesimi olması halinde bu ülkeye doğrudan veya dolaylı yapılacak transfer talepleri bankalarca doğrudan DTM'ye iletilerek alınacak talimata göre işlem yapılır. Fiili ithal tarihinden gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarih anlaşılır. **Talimatlarda belirtilen sürelerin hesaplanmasında;**

- Süre gün olarak belirtilmiş ise işlemin yapıldığı gün hesaba katılmaz; süre hesaplaması ertesi günden itibaren başlar ve son günün çalışma saati sonunda biter. Ancak hesaplanan sürenin son günü resmi tatil rastlarsa süre, izleyen ilk iş günü çalışma saati sonunda biter.
- Süre ay olarak belirtilmiş ise sürenin bitimi, izleyen ayların işlem tarihindeki günün çalışma saati sonudur. O ayda işlem tarihine tekabül eden bir gün bulunmuyor ise sürenin bitimi ayın son günüdür.

İthalatçılarca, GB'nin 28. hanesine, ithalata aracılık eden banka şubesi ile **ödeme şekli** olarak "Akreditifli Ödeme", "Vadeli Akreditifli Ödeme", "Vesaik Mu-

⁶³ Dış Ticaret Müsteşarlığının 29 Kasım 1996-58997, 1 Mayıs 2003-22825 ve 28 Ocak 2005-4089 tarih ve sayılı yazıları.

kabili Ödeme", "Mal Mukabili Ödeme", "Kabul Kredili Akreditifli Ödeme", "Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme", "Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme", "Peşin Ödeme", "Özel Takas" veya "Bağlı Muamele" yazılır. Ödeme şekillerine 4. bölümde ayrıntılı olarak değinilmiştir.

6. 3. 1. Komisyon Bedellerinin İthalat Bedelinden Mahsubu

İthalat işlemleri sebebiyle harice yapılan aracılık (ticari vekillik, ticaret işleri tellallığı, simsarlık, acentelik, distribütörlük ve benzeri hizmetler dâhil) hizmetleri karşılığı bedeller, faturada veya sözleşmede oranı veya tutarının gösterilmiş olması kaydıyla ya da ihracatçının talimatı üzerine transfer edilecek mal bedelinden mahsuben tahsil edilerek ödenebilir.⁶⁴

a) Komisyon bedellerinin TL olarak ödenmesinin istenmesi halinde,

- Mal bedeli döviz olarak ödenecekse mal bedelinin tamamı (komisyon dâhil) tutarında DSB, komisyon bedeli için de aynı kur üzerinden DAB,
- Mal bedeli TL olarak ödenecekse mal bedelinin tamamı (komisyon dâhil) üzerinden Türk Parası Transfer Belgesi, komisyon bedeli için TL olarak DAB **düzenlenerek komisyoncuya ödeme yapılır.**

b) Komisyon bedellerinin döviz olarak ödenmesinin istenmesi halinde, mal bedelinin tamamı için (komisyon dâhil) döviz satışı yapılarak bu tutar üzerinden DSB, komisyon bedeline tekabül eden döviz tutarı için aynı kurdan DAB ve DSB düzenlenerek komisyoncusuna ödenir.

6. 3. 2. İthalat Hesabının Kapatılması

Kabul kredili işlemlerde, poliçe vadesinde ithalatçılarca bedelin transferi için müracaatta bulunulmaması halinde ithalat hesabının takibi yapılmaz. Ancak ithalatçılarca transfere müracaat edilmese de açılan akreditiften veya poliçenin banka kabulü veya avalinden dolayı bankalarca poliçe vadesinde transferi yapılan kabul kredili akreditifli ve kabul kredili vesaik mukabili işlemlerde ithalat hesabının takibi yapılır.⁶⁵

İthalat hesabı GB firma nüshası aslı ile ithalat bedelinin ödendiğine ilişkin Döviz Satım Belgesinde, TPTB, ödemenin ithalatçının DTH'sinden yapıldığına ilişkin banka yazısı, bedelleri döviz kredisinden ödenen ithalatta, yurt dışındaki mali kuruluş veya Türkiye'deki aracı bankaca ihracatçıya ödemenin yapıldığını tevsik eden belgenin bir araya gelmesi halinde kapatılır.

Milli Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Olağanüstü Hal Bölge Valiliği veya bu kuruluşlarca yetki verilen kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak ithalatta, adı

⁶⁴ TPKK Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin 13 Mayıs 2003 tarih ve 2003/YB-42 sayılı TCMB genelgesi.

⁶⁵ Hazine Müsteşarlığının 14 Temmuz 1999 tarih ve 50770 sayılı yazısı.

geçen kuruluşların, ithalatın yapıldığına dair yazılı beyanına istinaden GB aranmaksızın ithalat hesabının kapatılması mümkündür.

İthalatın birden fazla ödeme şekline göre ve/veya birden fazla banka aracılığıyla gerçekleştirilmesi halinde GB üzerinde bütün ödeme şekilleri ve banka isimleri yer almasa da GB ve ödemeye ilişkin belgeler üzerindeki diğer bilgilerin uygunluğunun sağlanması kaydıyla ithalat hesabı her bir ödeme şeklinin esasları dâhilinde transferi yapan bankalarca takip edilerek kapatılır.

Ödenen mal bedeli, fiilen ithal edilen malın GB'den tespit edilecek değerinden 50.000 ABD doları veya eşiti döviz ya da TL tutarından daha fazla ise bankaca hesap kapatılmaz. Malın değeri ödenen tutardan fazla ise ithalat hesabı kapatılır.

Ödeme, banka kaynağından yapılmışsa gelen dövizin bankalara satılması zorunludur. Bedellerin DTH'den ödenmiş olması halinde ise getirilen dövizler ithalatçının söz konusu hesabına iade edilebilir.

İhracat bedellerinin ihracatçının serbest kullanıma bırakılan tutarları ile fatura veya hak ediş raporları ile tevsik edilmek kaydıyla hizmet ihracı bedelleri ile açılan DTH'den ödenmiş ise bu bedellerin yurda getirilme zorunluluğu aranmaz.

Kambiyo müdürlüklerince ithalat hesabının kendileri veya Hazine Müsteşarlığı (HM) tarafından kapatılması halinde ilgili bankaya bilgi verilir.

6. 3. 3. İthalat İşlemlerinde Müeyyide Uygulamaları

Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Mevzuatına aykırı hareketten dolayı ithalattan men edilen firmalarca, men edilme tarihinden başlamak üzere men süresi içinde yapılacak akreditif talepleri, peşin ve vesaik mukabili ödeme şekline göre yapılacak transfer talepleri ile kabul kredili işlemler için poliçe kabul veya avalı talepleri kabul edilmez.

Ancak ithalattan men edilen firmalarca, yatırım teşvik belgesi ve dâhilde işleme izin belgesi kapsamındaki malların ithalatı gerçekleştirilebilir. Buna göre söz konusu firmaların, ithalattan men süresi içinde yapacağı talepler, ithalatın yatırım teşvik belgesi kapsamında olduğu hususunda firmalarca verilecek yazılı beyana istinaden, dâhilde işleme izin belgesi kapsamındaki işlemler için ise herhangi bir beyan aranmaksızın sonuçlandırılır. **İthalattan men edilme tarihinden önce;**

- Açılmış akreditif kapsamındaki işlemler,
- Çıkış ülkesinden ihraç edilmiş mal veya vesaik mukabili işlemler
- Peşin olarak döviz satılmış işlemler **bankalarca sonuçlandırılabilir.**⁶⁶

Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Mevzuatı uyarınca, ithalatı belirli bir süre için DTM'nin iznine tabi tutulan firmaların müeyyide süresi içinde yapacakları taleplerde, ithal konusu malın sözü edilen mevzuat kapsamındaki mal olmadığını firmalar tarafından yazılı olarak beyan edilmesi halinde DTM'nin izni aranmaz.

⁶⁶ Dış Ticaret Müsteşarlığının 17 Temmuz 2001 tarih ve 45649 sayılı yazısı.

6. 3. 4. İthalat Denetimleri

İthalatçı, ithalatta uygunluk değerlendirmesi yaptırmak üzere, Dış Ticarete Standardizasyon (2008/1) sayılı Tebliğ kapsamındaki ürünler için Türk Standartları Enstitüsü'ne, Dış Ticarete Standardizasyon (2008/2) sayılı Tebliğ kapsamındaki ürünler için ise ilgili Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenleri Grup Başkanlığı'na başvurur.

Gerek DTS Denetmenleri Grup Başkanlıkları, gerekse TSE tarafından gerçekleştirilen ithalatta uygunluk değerlendirmesi işlemleri, DTÖ/Ticarete Teknik Engeller Anlaşması'na uygun olarak, can ve mal güvenliği, çevrenin korunması, ulusal güvenlik gerekleri, tüketicinin doğru bilgilendirilmesi gibi konular çerçevesinde yapılmaktadır.

6. 3. 5. Kesin İthalat Başvurularında İstenilen Belgeler

Mali mükellefiyetleri teminata bağlanmak suretiyle geçici olarak yurda giren mallardan (ATA Karnesi kapsamında gelenler dâhil); kesin ithalinin talep edildiği tarihte yeni ve kullanılmamış malların bedelleri ödenmek suretiyle kesin ithali (kısıtlayıcı hükümler saklı kalmak kaydıyla), gümrük idarelerince sonuçlandırılır. Bunun dışındaki tüm kesin ithal başvuruları;

- Biri asıl iki nüsha proforma fatura, (bedel transferi yapılacak ise)
- Malların yurda giriş şeklini de belirtir ilgili Gümrük İdaresinden alınacak gümrük beyannamesi ve eki fatura fotokopileri.
- Kiralama yoluyla geçici olarak ithal edilen mallara ilişkin başvurularda, kiralama sözleşmesi,
- Kullanılmış mallara ait kesin ithal taleplerinde malların ekonomik ömrünü tevsik eden Ticaret ve Sanayi Odaları veya Yüksek Öğretim Kurumlarından alınacak ekspertiz raporu ile birlikte Müsteşarlığa yapılır. Müsteşarlık uygun gördüğü başvuruları, ilgili kuruluşlara ve gümrük idaresine bildirir.

6. 4. İTHAL MALLARININ SINIFLANDIRILMASI (Türleri)

İthalat ödeme yöntemlerine göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

- **Mal karşılığı ithalat:** Malın gümrüklenmesi işleminden sonra bedelini ödeyerek belgenin çekilmesi ile gerçekleşen ithalattır.
- **Akreditifli ithalat:** Alıcının, malın sevkinden önce bir banka aracılığıyla satıcının bulunduğu yerdeki bankası nezdinde malın sevki belgesinin teslimi karşılığında ödenmek üzere kredi açtırmasıdır.
- **Belge karşılığı ithalat:** Malın gelmiş olma şartı aranmaksızın ithalat yapılan ülkeden yola çıkarılmış olduğunu gösteren belgenin bedelini ödeyerek bankadan belge alınması ile gerçekleştirilen ithalattır.
- **Kredili İthalat:** Bedeli daha sonra ödenmek üzere yapılan vadeli ithalattır.
- **Geçici Kabulü İthalat:** İhraç etme amacıyla yapılan ithalattır.

- **Ankonsinyasyon İthalat:** Satışın yapılması ve belirli bir vade sonunda mal bedelinin transfer edilmesi şartıyla yapılan ithalattır.
- **Bedelsiz ithalat:** Vergisi olmaksızın ülkeye sokulan mallar (özel eşyalar, hediyeler vb)dir.

6. 4. 1. Bedelsiz İthalat

Bedelsiz ithalat; bedeli için döviz transferi yapılmadan yurt dışında elde edilen ve yurda getirilmesi mecburi olmayan dış kazanç ve tasarruflarla satın alınan bazı şahsi ve ticari mahiyette eşyanın yurda ithalidir. Bu ithalatta ödenmesi gereken bazı vergiler bulunmaktadır. Bu vergiler ithal anında gümrük idarelerince tahsil edilir.⁶⁷

- **Şahsi Eşya:** Kişisel kullanıma özgü, kullanım alanı ve miktarı göz önüne alınarak ticari amaç için ithal edilmediğinin anlaşılması halinde ithaline izin verilen eşya,
- **Motorlu Özel Araçlar:** Esas olarak sürücüsünden başka en çok 7 oturma yeri olan ve insan taşıma amacına yönelik olarak üretilmiş otomobiller, steysin arabalar ve yarış arabaları ile Karayolları Trafik Kanununda belirtilen diğer özel taşıt araçları,
- **Motorsuz Özel Araçlar:** En çok 3 tekerleği olan ve üzerinde bulunan insanın adale gücüyle pedal veya el ile tekerleği döndürmek suretiyle hareket eden ve yolcu taşımalarında kullanılmayan bisiklet,
- **Kanuni İkametgâh:** Kişisel veya mesleki bağlar nedeniyle bir kişinin her bir takvim yılında en az 185 gün yaşadığı yer,
- **İkametgâhın Nakli:** Kişinin şahsına ve işine ait bağlarını keserek Türkiye Gümrük Bölgesine yerleşmek amacıyla kesin olarak gelmesi, anlamını taşır.

6. 4. 1. 1. Bedelsiz İthalat Hakkından Yararlanma Koşulları

a) Yurtta bir takvim yılında 6 aydan fazla kalmamış olmaları kaydıyla Türkiye gümrük bölgesi dışında en az 24 ay (Türkiye’de bir takvim yılında 45 güne kadar kalışlar yurt dışındaki ikamet süresinden sayılır) ikamet ettikten sonra kanuni ikametgâhlarını kesin olarak Türkiye’ye nakledenler,

b) Kararname ile yurt dışındaki milli veya milletlerarası kadrolara atanıp da bu görevlerinden dönen kamu görevlileri (Bunlar için Türkiye gümrük bölgesi dışında en az 24 ay ikamet şartı aranmaz),

İkametgâhlarını naklettikleri son giriş tarihinden en az 6 ay öncesinden beri yurt dışında buldukları ülkede adlarına kayıtlı ve adlarına kaydının yapıldığı yıl itibarıyla (kayıt, model yılı dâhil) 3 yıldan eski olmayan kullanılmış motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtaları gümrük vergilerinden muaf olarak ithal edebilirler.

c) Türk vatandaşlığına geçmek suretiyle ikametgâhlarını Türkiye’ye nakledenler kişiler,

⁶⁷ Gümrük Müsteşarlığı, www.gumruk.gov.tr/Brosurler/brosuricerik.aspx?id=b_bedelsiz, [Erişim Tarihi: 20.06.2008].

Türk vatandaşlığına geçmek suretiyle kanuni ikametgâhını yabancı bir ülkeden Türkiye gümrük bölgesine kesin olarak nakleden kişilerin (evlilik suretiyle Türk vatandaşlığına geçenler hariç) ikametgâhlarının naklinden önceki Türkiye'ye son giriş tarihinden en az 6 ay öncesinden beri yurt dışında buldukları ülkede adlarına kayıtlı ve adlarına kaydının yapıldığı yıl itibariyle (kayıt ve model yılı dâhil) 3 yıldan eski olmayan kullanılmış motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtalarının ithalinde gümrük vergileri aranmaz. Bunların Türkiye gümrük bölgesi dışında 24 ay ikamet etmeleri şart değildir.

d) Veraset yoluyla ithalat,

Türkiye gümrük bölgesi dışında yerleşik kişilerin ölümü ile Türkiye'de ikamet eden veya Türkiye'ye kesin olarak dönen Türk uyruklu mirasçılarının intikal eden kullanılmış bir adet motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtası ithalinde gümrük vergileri aranmaz.

Muafiyet, mücbir sebepler saklı kalmak kaydıyla, ölene aidiyetinin ve namlarına gelenlere intikalinin kanaat verici resmi belgelerle ispatı şartıyla, veraset ilamı tarihinden itibaren 12 ay içinde getirilen motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtası için tanınır.

e) Türkiye gümrük bölgesi dışında sürdürülen ekonomik bir faaliyetin Türkiye gümrük bölgesine nakli,

Türkiye gümrük bölgesi dışında sürdürülen ekonomik bir faaliyetin Türkiye gümrük bölgesine nakli dolayısıyla ithal edilen sermaye malı ve diğer malzeme gümrük vergilerinden muafır.

Faaliyet deyimi, madencilik, tarım, serbest meslek faaliyeti ve benzeri faaliyetler de dâhil olmak üzere üreticilerin, tüccarların veya hizmet sunan kişilerin her türlü ekonomik faaliyeti anlamına gelir.

- Teşebbüs, bağımsız ekonomik birim demektir. Bu birim, bir kurumun tümünü ya da bu tür bağımsız işleyen bir kurumun bir bölümünü kapsar.

- Sermaye malları ve diğer malzemeler deyimi, teşebbüsün faaliyetini devam ettirmesi için gerekli teknik malzemeler ile büro ve dükkân malzemeleri anlamına gelir. Tarımsal bir teşebbüsün söz konusu olması halinde, canlı hayvanlar söz konusu mal ve malzeme kapsamına dâhil edilir.

Muafiyet;

1) Mücbir sebep halleri saklı kalmak kaydıyla, Türkiye gümrük bölgesine nakletmek üzere yabancı ülkedeki faaliyetini sona erdirmeden önce en az 12 ay süre ile teşebbüsçe fiilen kullanılmakta olan,

2) Nakilden sonra da aynı amaçla kullanılacak olan,

3) Söz konusu teşebbüsün niteliği ile büyüklüğüne uygun bulunan, **eşya ve malzeme ile sınırlıdır.**

Muafiyet hakkı sadece, Türkiye gümrük bölgesinde de benzer bir faaliyeti yürütmek amacıyla, ayrıldıkları ülkedeki faaliyetlerini kesin olarak sona erdiren müteşebbislere tanınır. Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik bulunan bir müteşebbisle herhangi bir bağlantı kurma amaçlarına yönelik teşebbüsler için muafiyet uygulan-

maz. Muafiyet hakkı sadece ayrıldıkları ülkede en az 3 yıl süre ile aynı işte çalışan kişilere tanınır. Aşağıda sayılan eşya muafiyet kapsamı dışındadır:

- a) Üretim veya hizmet endüstrisi makinesi olmayan, taşınabilir laboratuvar veya dış yayın yapma birimleri gibi ulaşım araçları,
- b) İnsanların tüketimine mahsus erzak veya hayvan yemleri,
- c) Ham, yarı mamul veya mamul madde stokları ile akaryakıtlar,
- d) Satıcıların mülkiyetinde bulunan küçük veya büyükbaş hayvanlar.

Bu madde hükümlerine göre motorlu nakil vasıtalarının ithali mümkün değildir.

6. 4. 1. 2. Bedelsiz İthalatta Yetkili Gümrük İdareleri

Bedelsiz ithalatta yetkili gümrük idareleri; Ankara Bedelsiz ve Naklihaneye Gümrük Müdürlüğü, İstanbul Yeşilköy Otomotiv İhtisas Gümrük Müdürlüğü, İzmir Gümrük Müdürlüğü ve Gebze Otomotiv İhtisas Gümrük Müdürlüğü'dür.

6. 4. 1. 3. Bedelsiz İthalat Hakkından Yararlanamayacak Kimseler

- a) Evlilik nedeniyle ikametgâhlarını Türkiye'ye nakledenler
- b) Çifte vatandaşlık statüsüne haiz vatandaşlar.

Çifte vatandaşlık statüsüne haiz Türk vatandaşlarının bu hakkın verilmesi yurt dışındaki ikametlerini terk ederek yurda kesin dönüş yapmalarına bağlı bulunduğu ve bu konumdaki kişiler için ikametgâh nakli (kesin dönüş) söz konusu olmadığından yürürlükteki mevzuat açısından çifte vatandaş statüsünü haiz Türk vatandaşlarının bedelsiz otomobil ithalatı hakkında yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

6. 4. 1. 4. Bedelsiz İthalata Müracaat Süreleri

Yurt dışında 24 ay ikamet eden Türk vatandaşları (a'da belirtilenler); ikametlerini naklettikleri son giriş tarihinden; kamu görevlileri (b'de belirtilenler), görev sürelerinin bitiminden sonraki giriş tarihinden; Türk vatandaşlığına geçenler (c'de belirtilenler), vatandaşlık kararından sonra adlarına nüfus kâğıdının düzenlendiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde; Miras yoluyla ithalatta veraset ilamı tarihinden itibaren 12 ay içerisinde ithal konusu malların teslim edildiği gümrük idaresine bizzat başvurması gerekmektedir. Veraset ilamı ve mülkiyet belgesi yanında mirasçılardan ayrıca, mirase ait pasaport veya resmi mercilerce verilecek kimliği belirleyen belge, mirasçılara ait nüfus hüviyet cüzdanı örnekleri istenecektir. Yabancı mahkemelerce verilen veraset ilamlarına istinaden yapılacak ithal taleplerinde, müracaat süresinin başlangıç tarihi yabancı mahkeme kararlarının tenfiz tarihidir.

6. 4. 1. 5. Bedelsiz İthalat İzni Verilebilecek Kimseler

Motorlu veya motorsuz özel kara nakil vasıtalarının bedelsiz ithalat izinleri koca ve reşit olmayan çocuklar bir aile ünitesine karı-koca ve 18 yaşından küçük çocuklardan oluşan bir aile ünitesine ikametgâhın naklinde ve bu taşıtların fiili ithal tarihinden itibaren 5 yılda bir verilir.

6. 4. 1. 6. Müracaatta Aranacak Belgeler**6. 4. 1. 6. 1. Bedelsiz İthalat Başvurularında İbraz Edilecek Belgeler**

- Müracaat formu (Gümrük idaresinden temin edilir.),
- Pasaport veya pasaport yerine geçen belgeler (göçte pasaport ibrazı zorunlu değildir.),
- İrsaliye veya taşıt giriş formu,
- Teslim-Tesellüm Belgesi (işlemi aynı gün tamamlananlar için belge aranmaz.),
- Vukuatlı nüfus kayıt örneği (aile ünitesi uygulanan hallerde),
- İkamet ettikleri ülkede; işverenden ilişkilerinin kesildiğine dair belge ile İş ve İşçi Bulma Kurumundan işsizlik parası veya yardımı almadıklarını, keza ilgili makamlardan mevcut ikamet kaydını sildirdiklerini belgelemeleri, ayrıca ihtiyarlık sigorta primi kesintilerini durdurduklarına dair belgeyi, eğer okuyorlarsa okulla ilişkilerinin kesildiğini gösterir belgeyi Türk Konsolosluklarına ibraz etmeleri üzerine ikametgâhın nakledildiğine dair Konsolosluklarca düzenlenecek belge (işyeri nakli dâhil),
- Taşıt araçları için (motosikletler dâhil) hak sahipleri adına kayıtlı mülkiyet ve trafik belgeleri,
- İthalat talebinde bulunmayan eşin 5 yıl geçmedikçe yeniden ithal izni verilmesi için müracaat etmeyeceğine dair tasdikli beyanname taahhütname,
- Veraset yoluyla yapılacak ithalatta veraset ilamı,
- Göç suretiyle yapılacak ithalatta vukuatlı nüfus kayıt örneğine ilave olarak Türk vatandaşlığına geçişi gösterir belgeler,
- Kamu görevlilerince yapılacak ithalatta görev belgesidir.

6. 4. 1. 6. 2. Türkiye Gümrük Bölgesi Dışında Sürdürülen Ekonomik Bir Faaliyetin Türkiye Gümrük Bölgesine Naklinin Şartları ve Müracaatta Aranacak Belgeler

Muafiyet, mücbir sebep halleri saklı kalmak kaydıyla, teşebbüsün nakledildiği ülkedeki faaliyetlerini sona erdirdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde Türkiye gümrük bölgesine getirilen eşya ve malzeme için uygulanır.

Bunun için işyeri faaliyetleri durdurulmadan veya faaliyetlerin durdurulmasından sonra en fazla 3 ay içinde eşya ve makinelerin Türkiye'ye sevk edilmesinden önce aşağıda belirtilen belgeler ile birlikte Gümrük Müsteşarlığına müracaat edilmesi gerekir.

- a) İşyeri açılış izin belgesi,
- b) Mahalli esnaf, sanatkâr, ticaret veya sanayi odasına kayıt belgesi,
- c) İthalı istenilen makine ve sair eşyanın faturaları ve varsa işyeri demirbaş kayıtlarına ilişkin belgeler,
- d) İşletmenin son üç yıllık kazancı ve ödenen vergilere ilişkin belgeler,
- e) İthalı istenilen malların, marka, model, seri numarası ve kullanım amaçlarına ilişkin ayrıntılı olarak düzenlenmiş liste,
- f) Yukarıda a, b, c ve d bentlerinde sayılan belgelerin tasdikli tercümelere.

Ayrıca, Gümrük Müsteşarlığı gerekli görülen hallerde ilave belgeler isteyebilir.

Kesin dönüş yapan tıp doktorları, diş hekimleri ve veterinerlerin meslekleri ile ilgili tıbbi cihazların ithaline ilişkin olarak yurda dönmeden önce yapacakları talepleri duruma göre, Sağlık Bakanlığı ile Tarım Bakanlığının uygun görüşleri alınmak suretiyle Gümrük Müsteşarlığınca sonuçlandırılır.

6. 5. İTHALATTA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Gümrüklerdeki ve mevzuatı bilen gümrük müşavirleri ile çalışmalıdır.
- İthal edilecek ürüne uygulanabilecek gümrük rejimleri önceden araştırılmalıdır.
- İthalat konusu ürün analiz edildikten sonra ödeme yapılmalıdır.
- İthalata konu olan ürün için alınması gereken izin belgelerinin olup olmadığı araştırılmalıdır. (TSE, analiz, kontrol belgesi, vb.)
- İthalatı yapılacak ürünlerin başka kuruluşlar tarafından ithal edilip edilmediği araştırılmalıdır.
- Vesaik mukabili, mal mukabili, kabul kredili ödeme şekilleri ile çalışılması tercih edilmelidir.
- Yükleme detayı konusunda nakliyeci kuruluş ile koordineli bir şekilde çalışılmalıdır.
- Yükleme yapılan ülkede kontrolör bir kuruluş ile çalışılmalıdır.

6. 6. İTHALATTA İŞLEM SÜRECİ

İthalatçı sıfatıyla ithalat yapmak isteyen kurum ve kuruluşlar şu süreci izlerler.

1. İhtiyaç doğrultusunda satın alma kararı, satın alma müdürlüğünün ithalat birimine bildirilir.
2. İthalat birimi maliyet hesaplar ve yurt dışındaki alternatif satıcılarla ödeme, satış, nakliye gibi konularda ön görüşmeler yapar.
3. Bu görüşmeler ithalat kararı verecek birim tarafından değerlendirilerek, işletmenin çıkarları doğrultusunda optimal kararı verir.
4. İhracatçı ile sözleşme yapılır. İthalatçı firma ürün kabulü için ihracatçı işletmeden *proforma fatura*⁶⁸ talep eder.
5. İthalat departmanı proforma fatura ile konu edilen ürünün yaklaşık maliyetlerini hesaplar.
6. İthalat ile ilgili dosya açılır. Bu parti ihracat ile ilgili tüm belgeler bu dosyada toplanır.
7. Ürünün bedelinin finansmanı için ilgili departman hazırlık yapar. Nakliyesi ithalatçıya ait ise nakliye için ön görüşmeler yapılır.
8. Vergi Dairesi'ne ithal harcı yatırılır. Harç makbuzu çoğaltılır ve dosyaya takılır. Asıl nüsha bankaya gönderilir.

⁶⁸ **Proforma fatura:** İhracatçı tarafından ithalatçıya önerilen satış teklif belgesidir. Bu ihracatçı tarafından hazırlanan faturadaki teklifi (koşulları) alıcının uygun bularak kabul etmesi halinde taraflar arasında bir sözleşme hazırlanabilir.

9. İthalat peşin ödeme şeklinde ise ithalata konu olan ürünün bedeli ihracatçının banka hesabına transfer edilir. DSB (Döviz Satım Belgesi) alınır. Banka dekontlarının birisi muhasebe departmanına gönderilir. Diğeri ise maliyet tablosuna kaydedilerek dosyaya takılır.
10. Ürün sözleşme dâhilinde sigorta işlemi yaptırılır. Aynı şekilde maliyet tablosuna işlenir. Muhasebe departmanına verilir ve dosyaya takılır.
11. Ambara ithal edilecek ürünlerin listesi verilir.
12. Ürün ihracatçı tarafından gönderilir. Belgeleri (vesaikler) ithalatçıya gelir.
13. Ürünün belgeleri ithalatçısına ulaştıktan sonra gümrüğe gelen ürünler ardiyelere alınır.
14. Gümrükten ürünleri çekmek için, gümrük komisyoncuları ile irtibata geçilir. Komisyoncuya avans verilir.
15. Gümrük komisyoncusu belgeleri kontrol eder ve gümrük beyannamesi düzenler. Bu beyanname ile beraber gümrük idaresine başvurur.
16. Gümrük kabul masasında beyannameler kontrol edilir ve ithalat rejimi kontrolü yapılır.
17. Bu sırada nakliye şirketinin temsilcisi gümrük ardiyesine gider manifesto veya tır karnesini tescil ettirir.
18. Nakliye Şirketi yetkilisi ordino düzenler ve ithalatçı işletmeye teslim eder.
19. Manifesto tescil biriminde, Gümrük Beyannamesi kayıtları ile karşılaştırılır. Bilgiler doğru ise beyanname onaylanır.
20. Beyanname tescil edildikten sonra numaralandırılır ve beyanname kontrol memuruna sevk edilir. Kontrol memuru beyannamedeki ürünün fiziki kontrolünü yapar. (İhtiyaç durumunda laboratuara sevk edilebilir.) İthal konusu ürün beyana uygun ise ilgili vergiler ödenerek *Gümrük Beyannamesi* kapatılır.
21. Gümrük tarafından kaşe basılan beyanname ve faturalara fiili ithalatın gerçekleştiği tarih yazılır.
22. Ürünler işletme stoklarına dâhil edilmek üzere gümrükten çekilir ve nakliyesi gerçekleştirilir.
23. Ambara getirilen ürünler daha önceden ithalat departmanının verdiği listeler ile karşılaştırılır. Ambar giriş tutanağı düzenlenir. Noksanlıklar, hasarlar, farklılıklar ve fazlalıklar ithalat departmanına rapor ile bildirilir.
24. Bilgisayar ortamında stok girişleri düzenlenir.
25. İthalatçı firmaya gümrük işlemlerine aracılık eden müşavir ithalat ile ilgili belgeleri (onaylı faturayı, gümrük beyannamesini, gümrük vergisi alındısı makbuzlarını, KDV makbuzu gibi) ve hizmet faturasını teslim eder. Gümrük müşavirine sözleşme dâhilinde masrafları ve hizmet bedeli ödenir.
26. Bu belgeler işletmenin ithalat biriminde kontrol edilir, çoğaltılır örnekleri maliyet tablosuna işlenerek ithalat dosyasına takılır, asılları ise kayıtlar için muhasebe departmanına gönderilir.
27. İthalat departmanı tarafından kontrol edilen bu belgeler muhasebe departmanı tarafından sözleşme ve yasalara uygunluğu kontrol edildikten sonra yevmiye kayıtları bilgisayar ortamında düzenlenir. Tutulan kayıtlar ve ekli belgeleri TTK ve VUK hükümleri çerçevesinde muhafaza edilir.

28. İthalat departmanı maliyet tablosuna göre ürün ve/veya ürünlerin maliyetlerini hesaplar. Bu bilgiler muhasebe departmanının maliyet muhasebesi birimine iletilir. Bu iki departmanın kayıtları kontrol amaçlı karşılaştırılır.
29. İthalata ilişkin belgelerin doğruluğunun kontrolü neticesinde satıcılara olan ithalat bedeli ve ithalat sürecinde oluşan maliyetler finans departmanı tarafından ödenir.
30. İthalatçı firma; gümrük idaresi tarafından onaylı faturanın aslını, gümrük beyannamesi suretini, sigorta şirketi poliçesinin aslını, gümrük makbuzunun örneğini (kambiyo taahhüdünün kapatılması için) bankaya teslim etmesi zorunludur.
31. Kambiyo mevzuatına göre, adı geçen belgelerin tesliminden sonra ithalat dosyası ve taahhüdü kapatılmış olur.

6. 7. İTHALATÇI İŞLETMELERİN BAŞLICA FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

1. Ayni krediler ve ayni krediler kapsamındaki kabul kredili ödemelerde, banka aval kredisinden yararlanabilirler,
2. İthal edecekleri makine ve ekipmanlar için leasing kuruluşlarından finansman sağlayabilirler,
3. İthalat akreditiflerine ait vesaik için post-finansmandan⁶⁹ yararlanabilirler,
4. Yabancı ülkedeki ihracatçılar lehine akreditif açtırmak ve açılan akreditifler kapsamında sağlanan finansmanlar,
5. Yurtdışındaki ihracat kredi veya ihracat kredisi garanti kuruluşlarından sağlanan ithalat (alıcı) kredileri. (Hermes/ERG/KFW/ODN türü ECA kredileri gibi)
6. Teminat mektupları (Harici garantiler) / Kontrgaranti
7. Mal ve hizmet takası sayılabilir.

⁶⁹ **Post-finansman:** Akreditifli ithalatın finansmanı için, ithalatçı işletmenin akreditifi açan bankanın garantörlüğünde, akreditife teyidini ilave eden bankadan ihracatçıya ödenmek üzere sağladığı yurt dışı kaynaklı nakit kredidir.

Örnek Olay⁷⁰: “Tatlı Yedirip Tatlı Konuşanların Satışları Da Tatlı Olunca...”

TATLI YEDİRİP TATLI KONUŞANLARIN SATIŞLARI DA TATLI OLUNCA...

Firma Adı: AHU GIDA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Yetkili: Nurettin ÖZFİDAN (Şirket Kurucusu ve Genel Müdür)
Şermin KIRICI (Ortak ve Üretimden Sorumlu Genel Md. Yrd.)
Alper KIRICI (İhracat Yöneticisi)

Adres: Aydın Organize Sanayi Bölgesi 2. Cadde No: 40 Umurlu - AYDIN

Tel - Fax: 0-256-259 12 04, 0-256-259 12 05

e-posta: info@ahugida.com.tr

Web sitesi: www.ahugida.com.tr

Yönetici Özeti

Meyve aromalı içecek tozu, şekerleme üretimi ve satışı konusunda faaliyet göstermek üzere 1975 yılında Aydın’da kurulmuş bir KOBİ olan Ahu Gıda 2003 yılında ihracata başlamıştır. Şu anda 41 personeliyle birlikte ürün çeşidini ve üretim kapasitesini giderek artırmaktadır. Yurt içine yapılan satışlara ilaveten toplam 20 ülkeye ihracat gerçekleştirilmiştir.

Firma Hakkında Kısa Bilgi

M. Nurettin ÖZFİDAN tarafından 1975 yılında Nazilli – Aydın’da kurulan şirket, ilk etapta küçük bir imalathane şeklinde faaliyete başlamıştır. Zamanla ürün çeşidinin ve kapasitenin artması ile ikinci ve üçüncü işletmeler de açılmıştır. Aynı dönemde “küp şeker” ve “lokum” üretim hatları da oluşturulmuştur.

⁷⁰ İGEME, <http://www.igeme.org.tr>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

1990'lı yıllarda modern ve yenilikçi anlayışıyla gittikçe gelişen pazarın taleplerine daha doğru şekilde yanıt verebilmek için şu an faaliyet gösterilen Aydın Organize Sanayi Bölgesi'ndeki tesis yeri projelendirilmiştir. Proje çerçevesinde 1996 yılında fiili olarak dağınık halde farklı binalarda bulunan üretim yerleri Sanayi Bölgesi'nde tek çatı altında toplanmıştır.

2000'li yıllarda genç nesil, firmanın bünyesinde daha aktif rol alarak kurumsallaşma sürecini hızlandırmış ve aynı zamanda iç pazardan uluslararası pazarlara açılma sürecini de başlatmıştır. Bunun sonucunda başlayan ihracat halen artarak devam etmektedir.

Şu an firma yönetiminin yapılanmasına bakıldığında, Genel Müdür Nurettin Bey'in yurtiçi satışlardan, Genel Müdür Yardımcısı Şermin Hanım'ın üretimden ve İhracat Yöneticisi olan Alper Bey'in ise ihracatın yanı sıra Kalite Yönetim Sistemi ve kurumsallaşmadan sorumlu olduğu görülmektedir.

Şirket ortaklarından Şermin Hanım firmanın işini "Meyve aromalı içecek tozu, şekerleme, küp şeker, lokum üretimi ve iç/dış pazarlarda toptancı ve aracı ithalatçılara satış şeklinde tanımlamakta ve "Gelişen pazarda artık marka bilinirliği yaratmış olan Ahu Gıda'nın büyüyerek yoluna devam etmekte olduğunu" ifade etmektedir.

KOBİ statüsünde olan firmada, 6 yönetici ve 35 personel olmak üzere 41 kişi çalışmaktadır. Yurtiçinde "Bonetti", "Ahu" ve "Frutea" şeklinde tescil ettirilmiş 3 adet markası olan firmada, ISO 9001: 2000 ve HACCP sistemleri kurularak belgelendirilmiştir.

Neden İhracat

Nurettin Bey'in kızı olan ve 2003 yılında ulusal bir ekonomi gazetesi olan Dünya Gazetesi tarafından Aydın'ın en başarılı iş kadını seçilen Şermin Hanım bu soruyu şöyle yanıtlamaktadır:

"Firmalarını iyi yönetmek ve geleceğe taşımak isteyen yöneticilerin mutlaka satışların bir miktarını ihracata yöneltmesi gerekmektedir. İhracat yapılması gerektiğini daha üniversitede okurken aklıma koymuştum. İşe başladıktan sonra da bu konuda hep ısrarcı oldum. İyi ki de ısrarcı olmuşum. Şu ana kadar sonuçlarından memnunuz. Yaşamakta olan küresel kriz atlatıldığında inşallah daha da iyi olacak." Diğer taraftan, ihracatın firmaya sağladığı faydalar konusunda Şermin Hanım; "2004 yılında iç piyasada yaşanan daralma nedeniyle sezon sonunda stokta kalmış olan yaklaşık 130.000 \$ tutarında soğuk içeceğimizi, Dubai'de katıldığımız bir fuarda almış olduğumuz sipariş sonucu karlı bir biçimde satarak, büyük bir maliyetten kurtulduk. Zaman içerisinde ürün çeşidimiz ve üretimimiz arttı, ambalajlarımız değişti ve ihracat sayesinde vizyonumuz gelişti" demektedir.

İhracata Ön Hazırlık

İhracat yapmayı hedeflemiş olan Şermin Hanım, firmada fiilen çalışmaya başladıktan sonra 2001 yılında İGEME'nin İhracatçı Birlikleri'yle ortaklaşa düzenlenmiş olduğu 4 günlük "Dış Ticaret Eğitimi"ne katılmıştır.

Daha sonra kişisel olarak yapmış olduğu araştırmalarla kendisini bu konuda biraz daha geliştirmiş, ancak işlerin yoğunlaşması sonucu üretime ağırlık vermesi gerektiği düşüncesiyle ihracat konusunda tecrübeli birinin firmada çalışması gerektiğini yönetime sunmuştur. Bu aşamada Şermin Hanım'ın eşi Alper Bey'in firmada başlamasıyla birlikte 2003 yılında yurt dışında düzenlenen fuarlara katılım başlatılmıştır.

İlk İhracat⁷¹

İlk ihracat bağlantısı 2003 yılının Ocak ayında Dubai – B.A.E.'de katıldıkları bir fuarda alınan sipariş sonucu peşin ödeme şekliyle yapılmıştır. İlk denemede başarılı bir ihracat gerçekleştiren firma bu konuya gereken önemi vererek ihracatla büyümeyi hedeflemiştir.

İhracat Bağlantısı Kurulduktan Sonraki Faaliyetler

1. Firmayı ve ürünleri tanıtan mevcut web sitesi İngilizce diline de çevrilmiştir.
2. Broşür hazırlanmış ve her yıl düzenli olarak güncellenmesine özen gösterilmiştir.
3. Hedef olarak belirlenmiş ülkelerde düzenlenen uygun fuarlar seçilerek katılım gerçekleştirilmiştir.

Firma yönetiminin belirlediği hedef ülkeler; Rusya Federasyonu'nun yanı sıra Afrika ülkeleridir. Halihazırda başta Almanya, İngiltere, Hollanda, Fransa, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Kanada ve ABD olmak üzere toplam 20 ülkeye ihracat yapılmaktadır. Toplam satışlar içerisinde ihracatın payı % 20 seviyesindedir ve bu oranın önümüzdeki 5 sene içerisinde kademeli olarak % 40'a çıkarılması hedeflenmektedir.

⁷¹ İGEME, <http://www.igeme.org.tr>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

İhracatta Yaşanan Sorunlar

- ✦ İhracat için daha kurumsal bir yapı gerektiğinden bu dönüşüm sürecinin biraz sancılı olması.
- ✦ Uluslararası kuralların ve ihracat yapılan ülkenin ithalat mevzuatının iyi bilinmemesi.
- ✦ En büyük hammadde kalemi olan şekerin maliyetinin dünya borsalarına göre oldukça yüksek olması.
- ✦ İthalatçı ülke pazarına girişte uygun stratejinin belirlenememesi.

İhracatçı Firmalara Tavsiyeler

- ✦ İhracata başlamadan önce kurumsallaşma büyük ölçüde tamamlanmalıdır.
- ✦ Mal bedeli tahsilini garanti altına alacak şekilde müşteriler araştırılmalı ve mümkünse açık hesap değil, peşin veya akreditifli ödeme yöntemi tercih edilmelidir.
- ✦ “İhracatçı Birlikleri”, “İGEME” ve “Sanayi ve Ticaret Odaları” gibi kuruluşlardan bilgi desteği alınmalıdır.
- ✦ Yurtdışındaki Ticaret Müşavirleri’nden destek alınmalıdır.
- ✦ Her işin bilinmesi mümkün olmadığından ve zaman yetersizliğinden dolayı özellikle teşvikler, uluslararası pazarlama, mevzuat vb. konularda doğru danışmanlarla veya kurumlarla çalışılmalıdır.
- ✦ Müşteriler araştırılmalıdır.
- ✦ Kalite standardizasyonuna önem verilmelidir.
- ✦ İyi bir pazar araştırması yapılmalıdır.
- ✦ İyi bir web sitesi yaptırılmalıdır.
- ✦ İyi bir broşür hazırlanmalı ve gerekli zamanlarda güncellenmelidir.
- ✦ Verilen söz mutlaka tutulmalı ve işi zamanında yapmaya özel ilgi gösterilmelidir.

Yedinci Bölüm

KAMBIYO MEVZUATI

Başkalarından üstün olmamız önemli değildir. Önemli olan dünkü halimizden üstün olmamızdır.

Hint Atasözü

7. KAMBIYO MEVZUATI

7. 1. Kambiyonun Tanımı ve Kapsamı

Kambiyo kavramı İtalyanca kökenli bir kelime olup, İtalyanca “**cambiare**” kelimesinden türemiş “**cambio**” sözcüğünden gelmektedir. Cambia ise değiştirme, bozdurma, değer ve fiyat anlamında kullanılmaktadır. Kambiyo Türkçede iki ülke parasının birbiriyle değiştirilmesi işlemidir.

Günümüzde kambiyo işlemleri denilince yabancı paralar üzerinden düzenlenen ticari senetler, çek, bono ve poliçe gibi belgeler anlaşılmaktadır. Döviz ve kambiyo işlemleri eş anlamda kullanılmaktadır. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki karar’da döviz terimi şu şekilde tanımlanmıştır. Döviz, efektif dâhil yabancı para ödemeyi sağlayan her nevi hesap ve vasıtalarıdır.⁷²

Serbest piyasa işlemlerinin uygulandığı ülkelerde, yabancı paraların ulusal paraya göre değeri arz ve talebe göre piyasalarda belirlenir. Dış ticaret işlemlerinde yabancı para üzerinden alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi ya da para ve eşdeğer kıymetlerin ülkeler arası transferi kambiyo işlemlerini oluşturur. Çünkü bu sayılan işlemler ülke yasalarına uygun olarak devlet kontrolünde yapılabilir.

İthalatta ödemeler, sözleşme koşullarına uygun biçimde TL veya yabancı para olarak kambiyo mevzuatına uygun yapılır. İthalat işlemlerindeki denetim, yurt dışına gönderilen (transfer edilen) paraya karşılık ürün ve hizmetin yurda getirilip getirilmediğinin kontrol işlemidir. İhracat işlemlerinde ise ihraç edilen ürün ve hizmet bedelinin yurda gelip gelmediğinin kontrolü yapılmaktadır. Bu kontrollerin ülkeler açısından faydası ihracat ve ithalat işlemleri sonucunda ödemeler dengesini sağlayabilmek ve açık vermesini önlemektir.

⁷² Demir, 2004:141.

Kambiyo işlemlerinin denetimi, dış ticaret işlemlerine aracı olan bankalar yapar. Aracı bankalar yasal süreler içinde yerine getirilemeyen yükümlülükleri ve çıkarılmış yasalara uygun olmayan dış ticaret işlemlerini Hazine Müsteşarlığına bağlı Kambiyo Müdürlüğüne ihbar etme yükümlülüğü vardır.⁷³ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Karara göre Türkiye’de yerleşik kişiler ile dışarıda yerleşik kişilerin bankalar aracılığı ile yurt dışına döviz transfer etmeleri ve Türkiye’ye döviz getirmeleri, getirmiş oldukları bu dövizleri istedikleri gibi tasarruf etmeleri serbesttir.

7. 1. 1. Kambiyo İşlemlerinde Kullanılan Bazı Kavramlar⁷⁴

Türk parasının kıymetini korumak amacıyla, Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesine, döviz ve dövizli temsil eden belgelere (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ilişkin tüm işlemler ile dövizlerin tasarruf ve idaresine, Türk parası ve Türk parasını temsil eden belgelerin (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ithal ve ihracına, kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemlere, ihracata, ithalata, özelliği olan ihracat ve ithalata, görünmeyen işlemlere, sermaye hareketlerine ilişkin kambiyo işlemlerine ait düzenleyici, sınırlayıcı esaslar bu Karar ile tayin ve tespit edilmiştir. Bu Karar'a ve bu Karar'ın uygulanması amacıyla Bakanlıkça yayımlanacak tebliğlere muhalefet 1567 sayılı Kanun'la ek ve tadillerine muhalefet sayılır. Çeşitli kanunlar ve uluslararası anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır. Bu Karar'ın uygulanmasında,

Bakanlık: Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlık,

Türkiye'de yerleşik kişiler: Yurt dışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi Türk vatandaşları dahil Türkiye'de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişileri,

Dışarıda yerleşik kişiler: Türkiye'de yerleşik sayılmayan gerçek ve tüzel kişileri,

Yolcu: Geçerli pasaport veya pasaport yerini tutan belgeler taşıyan ve Türkiye'ye girmek veya Türkiye'den çıkmak üzere Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na tespit edilen giriş ve çıkış kapılarına gelen kişileri,

Türk parası: Türk kanunlarına göre Türkiye'de tedavülde bulunan veya tedavülden kaldırılmış olsa bile değiştirme süresi dolmamış olan paraları,

Türk parası ile ödemeyi sağlayan belgeler: Türk parası ile ödemede bulunmayı sağlayan ticari ve adi senetler, kredi mektubu, kredi kartı, seyahat çekleri, havale, mektup gibi her türlü belge ve vasıtaları,

Efektif: Banknot şeklindeki bütün yabancı ülkeler paralarını,

Döviz (kambiyo): Efektif dahil yabancı para ile ödemeyi sağlayan her nevi hesap, belge ve vasıtaları,

⁷³ Gürsoy, 2005:145.

⁷⁴ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin T.C. Merkez Bankası 1-M Sayılı Genelgesi.

Menkul kıymetler: Sermaye ve para piyasalarında işlem gören her türlü Türk ve yabancı menkul kıymetleri, (menkul kıymet yatırım fonu katılma belgesi bu Karar'ın uygulanmasında menkul kıymet olarak mütalaa olunur)

Kıymetli madenler: Her tür ve şekilde altın, gümüş ve platini,

i) İşlenmemiş altın: En az 995/1000 saflıkta, nitelikleri Müsteşarlıkça belirlenen barlar veya külçeler halindeki altını,

ii) İşlenmiş altın: 995/1000'den daha düşük saflıkta, gerek bir işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş, gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım-satım yapılan altını,

iii) İşlenmemiş gümüş: En az % 99,9 saflıkta, nitelikleri Müsteşarlıkça belirlenen bar, külçe veya granül halindeki gümüşü,

iv) İşlenmiş gümüş: % 99,9'dan daha düşük saflıkta, gerek işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş, gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan gümüşü,

v) İşlenmemiş platin: En az % 99,5 saflıkta, nitelikleri Müsteşarlıkça belirlenen barlar veya külçeler halindeki platini,

vi) İşlenmiş platin: Gerek işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş, gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan platini,

Kıymetli taşlar: Elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebrecet ve inciye,

Kıymetli eşya: Kıymetli madenler veya kıymetli taşlardan yapılmış ya da bunları içeren eşyaları,

Merkez Bankası: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve şubelerini,

Banka: Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını,

Yetkili müesseseler: Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövizle ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen anonim şirketleri,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı'nı,

Diğer sermaye piyasası araçları: Menkul Kıymetler dışında kalan ve Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen sermaye piyasası araçlarını,

Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığı'nı,

Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları: Kıymetli Madenler Borsaları ile ilgili mevzuat çerçevesinde faaliyet izni alan yurt içinde ya da yurt dışında yerleşik tüzel kişileri,

Aracı kurum: Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde aracılık faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu'ndan yetki belgesi almış kurumları,

Kur: Ulusal para değerinin yabancı paralar karşısındaki değerine denir. Alış kuru ve satış kuru olmak üzere iki farklı değeri ifade eder.

Türkiye’de bu kurlar 3 şekilde oluşmaktadır.

1. T.C. Merkez Bankasınca ilan edilen kurlar,
2. Serbest piyasada oluşan kurlar,
3. Bankaların, TCMB’nin ilan ettiği döviz kurundan binde 2’yi, efektif kurda ise yüzde 1’i geçmemek üzere belirledikleri kurlardır.

Bu kurlar dış ticaret işlemleri muhasebesinde önem arz etmektedir. Çünkü Muhasebenin temel ilkeleri arasında yer alan para ile ölçme ilkesine göre muhasebe kayıtlarında Türk Lirası para birimi kullanılır.

Aval: Kambiyo senetlerinden oluşan borcun asıl borçlusu tarafından ödenmesi halinde, ödemeyi garanti altına almak için senet üzerine üçüncü bir tarafın (borçlu ve alacaklı dışında kefil olarak) imza koymasındır.

Banknot: Merkez Bankaları ya da yetkili kurumlar tarafından piyasaya sürülen kâğıt paralardır.

Cari Kur: Kambiyo piyasalarında arz ve talebe göre oluşan ve her ilme gününde fiyat cetvelleri ile ilan edilen (Reuters ile) döviz fiyatlarına cari kur denir.

Çapraz Kur: İki ülke para biriminin birbirine çevrilebilme oranına denir. Örneğin 1 Euro = 2,0174 TL gibi.

Ciro: Kambiyo senetlerinin (Çek, Poliçe) imzalanılarak devredilmesi işlemidir.

Ciranta: Emre yazılı senetlerin arkasını imzalayarak senet üzerindeki haklarını üçüncü bir kişiye devreden (ciro eden) kişidir.

Deklarasyon Belgesi: Gümrüklerde beyan edilen döviz gösteren döviz beyan tutanağıdır.

LİBOR: (Landon Interbank Offered Rate) Londra bankalar arası faiz oranıdır.

Parite (Çapraz Kur): Ulusal para biriminin ABD doları karşısındaki değerine denir.

Vesaik: Dış ticaret işlemlerinde kullanılan her türlü mali ve ticari belgelere denir.

7. 1. 2. Türk Parası, Döviz İle Kıymetli Maden, Taş ve Eşyalara İlişkin Hükümler Türk Parası

a) Türk parası ve Türk parasıyla ödemeyi sağlayan belgelerin yurda ithali ile aşağıda belirlenen esaslar çerçevesinde ihracı serbesttir.

- i) Türkiye’de yerleşik kişiler ile, dışarıda yerleşik kişiler, bankalar vasıtasıyla yurt dışına serbestçe Türk parası gönderebilirler.
- ii) Yolcuların beraberlerinde en çok 5.000 ABD Doları karşılığı Türk parasını yurt dışına çıkarmaları serbesttir.
- iii) Türk parası ile ödemeyi sağlayan belgelerin ihracı serbesttir.

b) Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de Türk parası ile ödeme, tahsilat ve tevdiatta bulunmaları serbesttir.

c) Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurt dışına yapılan 50.000. ABD Doları karşılığını aşan Türk lirası transferlerine ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek mercilere bildirirler.

Döviz

a) Türkiye'ye döviz ithali serbesttir.

b) Türkiye'de yerleşik kişilerin beraberlerinde döviz bulundurmaları, bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ile yurt dışında döviz alım satımına yetkili kuruluşlardan döviz satın almaları ve bunlara döviz satmaları, dövizleri bankalarda açacakları döviz hesaplarında tutmaları, efektif olarak kullanmaları, bankalar vasıtasıyla yurt içinde ve yurt dışında tasarruf etmeleri serbesttir.

c) Türkiye'de yerleşik kişilerin, dışarıda yerleşik kişilerden, Türkiye'de yapacakları işlemler nedeniyle döviz kabul etmeleri serbesttir.

d) Dışarıda yerleşik kişiler; bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ve aracı kurumlarla döviz alım ve satımı yapabilirler.

e) Türkiye'de yerleşik kişiler ile dışarıda yerleşik kişilerin, bankalar vasıtasıyla yurt dışına döviz transfer ettirmeleri serbesttir. Bakanlık yurt dışına döviz transferi yapılabilecek diğer kuruluşları belirlemeye yetkilidir.

Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurt dışına yapılan 50.000 ABD Doları ve eşiti döviz aşan transferlere (Döviz tevdiat hesaplarından yapılan transferler dahil) ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek mercilere bildirirler.

f) Yolcular 5.000 ABD Doları veya eşitine kadar efektifi beraberlerinde yurt dışına çıkarabilirler.

Dışarıda yerleşik kişiler ile Türkiye'de yerleşik sayılmakla birlikte yurt dışında çalışan Türk uyruklu kişiler, yurda girişlerinde beyan etmiş olmak, Türkiye'de yerleşik kişiler ise görünmeyen işlemler çerçevesinde Bankalardan döviz satın aldıklarını tevsik etmek kaydıyla 5.000 ABD Doları veya eşitini aşan miktarlardaki efektifi beraberlerinde yurt dışına serbestçe çıkarabilirler.

Döviz kurları

Yabancı paraların Türk parası karşısındaki değeri, Merkez Bankası'nca tespit edilen usuller çerçevesinde belirlenir.

Döviz alım ve satımları işlem tarihinde geçerli kurlar üzerinden yapılır. 6.ıncı ve 8.ınci madde hükümleri saklıdır.

Mahsup işlemleriyle ilgili döviz alım ve satım belgelerinin düzenlenmesinde işlem tarihindeki döviz alış kurları uygulanır.

Dövizle ilişkin işlemler

(1) Bu Karar kapsamındaki dövizle ilişkin işlemler Merkez Bankası, bankalar ve Bakanlıkça uygun görülecek diğer kuruluşlar tarafından yapılır. Merkez Bankası kendi işlemlerinde kullanacağı konvertibl dövizleri belirler.

(2) PTT, yetkili müesseseler ve İstanbul Altın Borsası bünyesindeki piyasalarda Borsa ile ilgili mevzuat kapsamında olmak üzere kıymetli maden aracı kuruluşları efektif alım satımı yapabilirler.

(3) Aracı kurumlar sadece sermaye piyasası faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle sınırlı olmak kaydıyla sadece hesap sahibi müşterileri ile döviz alım satımı yapabilirler.

(4) Bankalar, PTT, yetkili müesseseler, kıymetli maden aracı kuruluşları ve aracı kurumlar döviz mevcutlarını, Bakanlıkça belirlenecek oran ve esaslar çerçevesinde Merkez Bankasına devrederler.

(5) Bankalar döviz ve kıymetli madenlere dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi yapabilirler.

(6) Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş aracı kuruluşlarca, döviz ve kıymetli madene dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri dahil sermaye piyasası mevzuatına göre düzenlenmiş her türlü türev araçların alım satımı, Sermaye Piyasası mevzuatı çerçevesinde teşkilatlanmış borsalarda yapılır.

(7) Döviz transferinin bankalardan yapılması kaydıyla yurt dışından vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri dahil her türlü türev araçlarının alım satımı Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş yurt içinde veya yurt dışında bulunan aracı kuruluşlar aracılığıyla yapılır.

(8) Vadeli döviz alım satımına ilişkin düzenlemeleri yapmaya Merkez Bankası yetkilidir.

(9) Merkez Bankası bünyesinde bulunan döviz ve efektif piyasalarının kuruluş, katılım ve işlem esasları Bankaca belirlenir.

Kıymetli madenler, taşlar ve eşyalar

a) Kıymetli madenler, taşlar ve eşyaların Dış Ticaret Rejimi esasları dahilinde Türkiye'ye ithali ve ihracı serbesttir. Ancak, işlenmemiş kıymetli madenlerin ithal ve ihracında gümrük idarelerine beyan verilmesi esas olup, ithalat ve ihracat Rejim, Karar ve Yönetmelikleri uygulanmaz. İşlenmemiş kıymetli madenlerin ithali, Merkez Bankası ile kendi mevzuatlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Kıymetli Madenler Borsası üyesi Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları tarafından yapılır. Ancak, Kıymetli Madenler Borsası üyesi aracı kuruluşlar ithal ettikleri işlenmemiş kıymetli madenleri üç iş günü içinde Borsaya teslim etmek zorundadır.

b) Kıymetli madenler, taşlar ve eşyaların yurt içinde alım ve satımı serbesttir. Ancak yurt içinde cevherden her tür ve şekilde üretilen kıymetli madenlerin alım ve satım işlemleri de Borsa tarafından düzenlenecek yönetmeliklerle belirlenecek esaslara göre İstanbul Altın Borsasında yapılır.

c) Yolcular, beraberlerindeki kendilerine ait değeri 15.000 ABD Dolarını aşmayan ve ticari amaç taşımayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli madenlerden ve taşlardan yapılmış eşyaları yurda getirebilirler ve yurtdışına çıkarabilirler. Daha fazla değerdeki ziynet eşyalarının yurt dışına çıkarılması, girişte beyan edilmiş olmasına veya Türkiye'de satın alındığını tevsik etme şartına bağlıdır.

d) Merkez Bankası ve Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları ithal ettikleri işlenmemiş kıymetli madenlerin yurt içindeki alım ve satım işlemlerini sadece İstanbul Altın Borsasında yaparlar. Şu kadar ki ziynet veya süs eşyasına dönüştürülmüş şekli hariç olmak üzere Borsa'da hangi tür ve şekilde kıymetli madenlerin işlem göreceği

ve teşekkül ettirilecek piyasalar Borsa tarafından düzenlenecek yönetmeliklerle belirlenir.

7. 1. 3. Sermaye Hareketleri ⁷⁵

Türkiye'ye gelecek yabancı sermaye

(1) Yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye'ye yapılacak doğrudan yatırımlar 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ve buna bağlı olarak oluşturulan mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilir.

(2) Yabancı yatırımcıların Türkiye'deki faaliyet ve işlemlerinden doğan net kâr, temettü, satış, tasfiye ve tazminat bedelleri, lisans, yönetim ve benzeri anlaşmalar karşılığında ödenecek meblağlar bankalar aracılığıyla yurt dışına serbestçe transfer edilebilir.

(3) 6326 sayılı Petrol Kanununa göre Türkiye'de faaliyette bulunma ve transfer talepleri, bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine tabidir.

Türkiye'den gidecek yerli sermaye

(1) Türkiye'de yerleşik kişilerin, yurt dışında yatırım yapmak veya ticari faaliyette bulunmak amacıyla şirket kurmaları, ortaklığa katılmaları ve şube açmaları için, nakdi sermayeyi bankalar aracılığıyla, aynı sermayeyi ise gümrük mevzuatı hükümleri çerçevesinde ihraç etmeleri serbesttir.

(2) Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışında irtibat bürosu, temsilcilik ve benzerlerini kurmaları ve bunların kuruluş masrafları ile faaliyet giderlerinin bankalarca transferi serbesttir.

(3) Bankalar ve gümrük idareleri yurt dışında yatırım veya ticari faaliyette bulunmak üzere sermaye ihraç eden Türkiye'de yerleşik kişileri, her bir işlem tarihinden itibaren 30 gün içinde Müsteşarlığa bildirirler.

(4) Bakanlık, bu maddenin uygulaması ile ilgili olarak Türkiye'de yerleşik kişilerden istenecek bilgi, belge ve bunların gönderilme sürelerine ilişkin esasları belirlemeye yetkilidir.

Kişisel sermaye hareketleri

(1) Türkiye'de ve dışarıda yerleşik gerçek kişilerin, bankalar aracılığıyla kişisel sermaye hareketlerine ilişkin yurt dışından yurt içine ve yurt içinden yurt dışına yapacakları transferler serbesttir. Kişisel sermaye hareketlerinin kapsamı Bakanlıkça belirlenir.

(2) Kişisel sermaye hareketlerine ilişkin transferlere aracılık eden bankalar bu Kararın 3 üncü maddesinin (c) bendi ve 4 üncü maddesinin (e) bendinde belirtildiği şekilde gerekli bildirimleri yapmakla yükümlüdür.

(3) Göçmen ve mültecilerin, İskan Kanunu ve gümrük mevzuatı dışındaki ithal talepleri Bakanlıkça sonuçlandırılır.

⁷⁵ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin T.C. Merkez Bankası 1-M Sayılı Genelgesi.

Menkul kıymetler

a) Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının yurda girişi ve çıkışı serbesttir.

b) Kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere, Türkiye’de yerleşik tüzel kişilerce ihraç veya halka arz olunacak sermaye piyasası araçlarının, sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde Sermaye Piyasası Kuruluna kaydedilmesi koşuluyla yurt dışında satışı serbesttir.

c) Dışarıda yerleşik kişilerin, Türkiye’de menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını ihraç etmeleri ve bunların halka arz ve satışı Sermaye Piyasası Mevzuatı hükümleri çerçevesinde yapılır.

d) i) Dışarıda yerleşik kişilerin, (yurtdışındaki yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları dahil) her türlü menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarını Sermaye Piyasası Mevzuatına göre yetkili bulunan bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla satın almaları, satmaları, bu kıymetler ve araçlara ait gelirler ile bunların satış bedellerini bankalar aracılığıyla transfer ettirmeleri,

ii) Türkiye’de yerleşik kişilerin; bankalar ve sermaye piyasası mevzuatına göre yetkili bulunan aracı kurumlar vasıtasıyla yurt dışındaki mali piyasalarda işlem gören menkul kıymetleri ve diğer sermaye piyasası araçlarını satın almaları, satmaları ve bu kıymetlerin alış bedellerini bankalar aracılığı ile yurt dışına transfer ettirmeleri serbesttir.

Gayrimenkul kıymetler

(1) Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de satın aldıkları veya sahip oldukları gayrimenkul ve gayrimenkule bağlı aynı hakların gelirleri ve satış bedellerinin bankalar vasıtasıyla transfer ettirilmesi serbesttir.

(2) Türkiye’de yerleşik kişilerce yurt dışında gayrimenkul ve gayrimenkule bağlı aynı hakların satın alınması amacıyla bankalar vasıtasıyla yurt dışına döviz ve Türk parası transfer ettirilmesi serbesttir.

Krediler

a) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından kredi temin etmeleri, bu kredileri bankalar aracılığıyla kullanmaları kaydıyla serbesttir. Ancak prefinansman kredilerinin vadesi Bakanlık tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sair yerel yönetim kuruluşlarının, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı kurumlarının, sermayesinin %50’sinden fazlası kamuya ait kuruluşların, vakıf üniversitelerinin, fonların, özel ve özerk bütçeli kamu kuruluşları ile idari özerkliğe sahip kamu kuruluşu niteliğindeki kurumların, yatırım ve kalkınma bankalarının (Hazine garantisi altında), yap-işlet-devret, yap-işlet ve işletme hakkı devri ve benzeri finansman modelleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi öngörülen projeler tahtında ödeme yükümlülükleri garanti edilen kuruluşların yurt dışından sağladığı ithalatta vadeli ödeme şekilleri dışındaki bir yıldan (365 gün) uzun vadeli kredilere ilişkin anlaşmaların kredi borç-

lusunu tarafından anlaşma tarihinden itibaren 30 gün içinde Dış Finansman Numarası (DFN) alınmasını teminen Bakanlığa gönderilmesi zorunludur.

T.C. Hükümeti adına Hazine tarafından borçlu sıfatı ile, yabancı ülkeler, ülkelerce oluşturulan birlikler, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, uluslararası sermaye ve finansman piyasalarında faaliyet gösteren yatırım bankaları da dahil olmak üzere bankalar, tedarikçi veya alıcı kredisi sağlayan kuruluşlar ve firmalarla yapılan anlaşmalara göre sağlanarak, genel ve katma bütçeli kuruluşlara tahsis edilen, genel ve katma bütçe dışındaki kurum ve kuruluşlara ise devir ve ikraz anlaşmaları aracılığıyla kullanılan dış finansman imkanları ile yukarıda sözü edilen kredilerden yapılan kullanımların takibine ilişkin esas ve usuller Bakanlık tarafından belirlenir.

İkinci ve üçüncü paragrafta belirtilen kamu kurum ve kuruluşları dışındaki Türkiye’de yerleşik kişilerce yurt dışından temin edilen bir yıldan (365 gün) uzun vadeli kredilerle, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladığı bir yıldan kısa vadeli kredilerin takibi ile ilgili usul ve esaslar Merkez Bankasıca belirlenir.

Söz konusu kredilere ait ana para geri ödemeleri ile faiz ve diğer ödemelerin transferleri bankalar aracılığıyla yapılır.

b) Türkiye’de yerleşik kişiler aşağıda belirtilen şekillerde döviz kredisi açabilirler.⁷⁶

i) İthalat ve ihracat rejimlerine göre açılacak emtia kredileri,

Bankaların;

ii) İhracatın, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlerin finansmanı için Türkiye’de yerleşik kişilere açacakları döviz kredileri,

iii) Yatırım teşvik belgesi kapsamında dış kredi almaları öngörülen Türkiye’de yerleşik kişilere açacakları döviz kredileri ile yatırım mallarının finansmanı için açacakları döviz kredileri,

iv) Yurt dışında iş yapan Türk müteşebbislerine, uluslararası yurtiçi ihalelerle ilgili işleri veya Savunma Sanayi Müsteşarlığınca onaylanan savunma sanayi projelerini üstlenen Türkiye’de yerleşik kişilere açacakları döviz kredileri,

v) Türkiye’de yerleşik kişilere kullanacakları ortalama vadesi bir yıldan uzun olan, 5 milyon ABD Doları ve üzerindeki döviz kredileri,

vi) Teminat olarak alacakları Türkiye’deki şubelerinde bulundurulmuş döviz ve/veya Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatına (OECD) üye ülkelerin merkezi yönetimleri ile merkez bankalarıca ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen yabancı para menkul kıymet tutarını geçmemek üzere Türkiye’de yerleşik kişilere ticari ve mesleki amaçlı kullanacakları döviz kredileri,

vii) Bakanlıkça belirlenecek esaslar dahilinde Türkiye’de yerleşik kişilere açacakları döviz kredileri.

⁷⁶ TPKK Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulması; Başbakan Yardımcılığının 12.6.2009 tarihli ve 25070 sayılı yazısı üzerine, 20.2.1930 tarihli ve 1567 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 15.6.2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

- c) Bankalar ile Bakanlıkça belirlenecek diğer kişiler tarafından yurt dışında yerleşik kişilere döviz ve Türk Lirası kredi açılması serbesttir.
- d) Kredilerle ilgili uygulama usulleri Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda Merkez Bankasınca tespit edilir.
- e) Bankalar, Türkiye'de yerleşik kişilere ticari veya mesleki amaçla döviz endeksli kredi kullanırlar.
- f) Türkiye'de yerleşik gerçek kişilerce, bu maddenin (b) ve (e) fıkraları ve Bakanlıkça belirlenecek haller dışında, yurt içinden ve yurt dışından döviz veya döviz endeksli kredi kullanılamaz.

Gayri nakdi krediler, garanti ve kefaletler

Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışından gayri nakdi kredi, garanti ve kefalet sağlamaları ile Türkiye'de ve dışarıda yerleşik kişiler lehine dışarıda yerleşik kişilere muhatap teminat mektubu düzenlemeleri, garanti ve kefalet vermeleri serbesttir.

Bankaların; dışarıda yerleşik kişiler lehine Türkiye'de yerleşik kişilere muhatap, yurt içinde açılacak uluslararası ihalelerle ilgili olarak Türkiye'de yerleşik kişiler lehine Türkiye'de yerleşik kişilere muhatap, döviz üzerinden teminat mektubu düzenlemeleri, garanti ve kefalet vermeleri serbesttir.

Yurt içinde veya yurt dışında faaliyette bulunan kredi kuruluşlarınca yabancı para üzerinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredileri güvence altına almak için yabancı para üzerinden taşınmaz rehni (gemi ipoteği dahil) kurulması serbesttir.

Bankalar, yurt dışına ödenen teminat mektubu, garanti ve kefalet bedelleri hakkında transfer tarihinden itibaren, bunların dışındaki Türkiye'de yerleşik kişiler ise, dışarıda yerleşik kişilere hitaben verdikleri garanti ve kefaletlerle ilgili olarak düzenleme tarihinden itibaren 30 gün içinde Müsteşarlığa bilgi verirler.

Döviz Tevdiat ve Altın Depo Hesapları

Merkez Bankası ve bankalar, Türkiye'de ve yurtdışında yerleşik kişiler adına döviz tevdiat hesapları ve altın depo hesapları açabilirler. Bu hesaplar üzerinde sahipleri serbestçe tasarrufta bulunabilirler. Bu hesaplara ait faizler banka ve hesap sahibi arasında serbestçe tespit edilir. Ana para ve faizlerin transferleri ile altının iadesi bankalarca kendi kaynaklarından karşılanır.

Bu hesaplar nedeniyle doğacak lehte ve aleyhteki kur farkları ilgililere aittir.

7. 1. 4. Usul ve Müşterek Hükümler

Yetki

(1) Bakanlık bu Kararın tatbikatını temin etmek ve Türk parasının kıymetini korumak maksadıyla lüzumlu göreceği her türlü tedbiri almaya, Kararda öngörülen haller dışında kalan özel durumları inceleyip sonuçlandırmaya, haklı ve mücbir sebeplerin varlığı halinde döviz getirme sürelerini uzatmaya ve döviz getirme zorunluluğunu kısmen veya tamamen kaldırmaya, bu Kararda öngörülen miktarları değiştirmeye ve miktar belirlemeye yetkilidir.

(2) Müsteşarlık bu Kararın uygulaması ile ilgili olarak her türlü bilgi ve belgeyi, belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde gerçek ve tüzel kişilerden istemeye yetkilidir.

Denetim

Kambiyo denetimine yetkili elemanlar ile kambiyo müdürlükleri (kambiyo murakebe mercileri) tarafından yapılan denetlemelerde bu Karar'da öngörülen işlemleri ifa eden kişilerden, işlemlerinde Karar'a aykırılıklar tespit edilenler hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun zabıt ve aramaya dair hükümleri uygulanır.

Devlet daire ve müesseseleri ile Türkiye'deki gerçek ve tüzel kişiler (özel kanun ve anlaşmalar gereğince dokunulmazlıkları tanınanlar hariç) bu Karar konusuna giren işlerin murakabesi için yukarıda yazılı yetkili denetim elemanlarının ve mercilerinin yazılı olarak isteyecekleri bilgileri vermeye, evrak ve defterleri ibraz etmeye mecburdurlar. Bakanlık, bu kişilerin faaliyetlerini kısmen veya tamamen, geçici veya sürekli olarak durdurmaya veya müteakip işlemleri teminata bağlamaya, gerektiğinde bu teminatları kısmen veya tamamen Hazine'ye gelir yazmaya veya haklı ve mücbir sebeplerin mevcudiyeti halinde teminatı kaldırmaya yetkilidir.

Bankalar, yetkili müesseseler, kıymetli maden aracı kuruluşları ve ilgili diğer kuruluşlar Merkez Bankası'nca istenecek döviz işlemlerine ilişkin her türlü istatistik bilgileri belirlenen sürelerde vermekle yükümlüdürler. Merkez Bankası, bu kuruluşlarda konuyla ilgili incelemeler yapmaya yetkilidir.

Kambiyo mevzuatına olan aykırılıkları ya da bu Kararda belirtilen yükümlülükleri yerine getirmediği tespit edilen bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ve aracı kurumların dövize ilişkin işlemlere aracılık etme yetkisi Bakanlıkça kısmen veya tamamen kaldırılabilir.

Süreler

Bu Karar'la bu Karar'a ek olarak yayımlanacak kararlarda ve bunlara ilişkin tebliğlerde belirtilen, hak doğurucu ve hak düşürücü ve uyulmaması aykırılık oluşturan sürelerin hesaplanmasında, işlemin yapıldığı gün hesaba katılmaz.

Ancak, hesaplanacak sürelerin son günü resmi tatile rastlarsa, süreler resmi tatili izleyen ilk iş gününün çalışma saati sonunda biter.

Döviz alım ve satım belgeleri ile Türk parası transfer belgeleri

(1) Bu Karara ilişkin işlemlerde bankalar, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ve aracı kurumlar tarafından döviz alım satım belgeleri ile Türk parası transfer belgeleri düzenlenir ve bu belgelerle ilgili usul ve esaslar Merkez Bankası'nca belirlenir.

Bu Karar ile halen yürürlükte bulunan Türk parasının kıymetinin korunmasına ilişkin karar ve tebliğler ile dış kredilerin tasfiyesine ilişkin mevzuat uyarınca tahsili gereken alacaklar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

7. 1. 5. Görünmeyen İşlemler

Görünmeyen işlemler, ithalat, ihracat gibi mal hareketini doğuran işlemler ile sermaye akımları dışında kalan, ancak bu konulara dolaylı olarak bağlı bulunan sosyal, ekonomik ve kişisel ilişkilerin değişik aşamasını içine alan işlemleri ve ödemeleri **kapsamaktadır**. Döviz ödenmesini gerektiren Görünmeyen işlemlerin ayrıntılarını gösteren liste Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) görünmeyen işlemlerin liberasyonu koduna uygun olarak düzenlenmiştir.

Döviz ödemesini gerektiren işlemler

Uluslararası nakliyat, bankacılık, sigortacılık, dışarıya yaptırılan hizmetler ve diğer görünmeyen işlemlerle ilgili olarak yurt dışına Türk parası transferleri ile döviz tahsis ve transferleri ve efektif satışları Merkez Bankası'nca belirlenecek usul, esas ve limitler çerçevesinde bankalarca yapılır.

Döviz kazandırıcı işlemler

Türkiye'de yerleşik kişiler, dışarıda yerleşik kişiler için veya bunlar adına yurt içinde veya dışında yapmış oldukları tüm hizmet (müteahhitlik hizmetleri dâhil) karşılığı dövizler ile dışarıda yerleşik kişiler nam ve hesabına yapılan gider karşılığı dövizleri serbestçe tasarruf edebilirler.

B - DIŞ TİCARET ⁷⁷

İhracat: İhracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. Bakanlık ihtiyaç duyulması halinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir.

İthalat: İthalat ve transit ticaret işlemlerine ilişkin yurt dışına döviz ve Türk Lirası transferi bankalarca yapılır.

B - 1 Komisyonculuk ve Mümessillik Hizmetleri

a) Komisyonculuk ve Simsariye Giderleri

- İhracatla ilgili olarak yurt dışından sağlanan komisyonculuk ve simsariye hizmet bedelleri,
- Dış piyasalar hakkında bilgi toplamak amacıyla yurt dışındaki firma ve kuruluşlara ödenecek haberleşme ve dokümantasyon giderleri,
- Uluslararası nakliyat ve transit nakliyatla ilgili olarak dışarıdan sağlanacak aracılık hizmet bedelleri,
- Turizm Bakanlığı izni ile faaliyetini sürdüren turistik otellerde, turistler için rezervasyon yaptıran hariçteki seyahat ve turizm bürolarına rezervasyon ücretleri üzerinden hesaplanacak komisyonlar,
- Türkiye'de otomobil kiralama (Rent a Car) işiyle uğraşan yurt dışından rezervasyon alan müesseselerin yaptıkları kira anlaşmalarında, oto kiralayan kişinin yabancı bir kuruluş tarafından gönderildiğinin belgelenmesi halinde komisyon ücretleri, borcu gösteren belgelerin ibrazı kaydıyla transfer edilir.

⁷⁷ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin T.C. Merkez Bankası 1-M Sayılı Genelgesi.

b) Transit İşlemlerden ve Aktarmalı Satışlardan Doğan Kazançlar

Yurt dışında yerleşik kişilerin transit işlemlerden ve aktarmalı satışlardan ticari teamüllere uygun olarak sağladıkları ve F-1 fıkrası kapsamına girmeyen kazançları için gerekli belgelerin ibrazı halinde döviz transfer edilir.

c) Banka Komisyon ve Masrafları

Bankalar yaptıkları işlemler nedeniyle yurt dışındaki muhabirlerine ödemeleri gereken komisyon, masraf, damga vergisi, Dünya Bankalar Arası Mali İletişim Kurumu (SWIFT)'ne ödemeleri gereken haberleşme giderleri ve benzeri giderleri transfer edebilirler.

Bankaların kendi döviz mevcutlarından borçlu sıfatıyla ödemek zorunda oldukları faiz ve yukarıda sayılan giderleri ile satın aldıkları mal ve hizmet bedellerinin yurt dışına transferlerine ilişkin döviz ödemeleri % 01 oranındaki Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmaz.

d) Temsil Masrafları

1) Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışında kurulan irtibat bürosu, temsilcilik ve benzerleri için yurt dışında faaliyete başladıklarını gösterir yerel resmi makamlardan alınmış izin belgelerinin görülmesi suretiyle, ilk kuruluş giderleri ile faaliyette buldukları süre içinde personel, büro ve benzeri giderlerini karşılamak üzere ilgililerin talep yazılarına dayanılarak döviz transfer edilir. (PTT, TCDD, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Deniz Yolları Müessesesi, THY'nin büro giderleri, J-3/e fıkrasına göre değerlendirilir.)

Bu transferleri yaptıran kişiler söz konusu giderlerini belgeyerek üçer aylık dönemler itibarıyla dönemi takip eden ayın sonuna kadar Hazine Müsteşarlığına bildirirler.

Bankalar da bu fıkraya göre yaptıkları transferleri aynı süre içinde Hazine Müsteşarlığına bildirirler.

2) Uluslararası ticari fuar ve sergiler ile yurt dışında bilim, sanat, kültür amaçlı sergi ve benzeri etkinliklere katılacak olan kişi ve kuruluşların katılımlarına ilişkin giderler borcu gösteren belgelere istinaden transfer edilir. Talep edilmesi halinde, önceden avans olarak döviz satışı yapılabilir.

B -2 Nihai Mal Piyasasındaki İşlemlere İlişkin Farklar, Marjlar ve Depozitolar

Nihai mal piyasasındaki işlemlere ilişkin farklar, paylar ve depozitolar ilgili belgelerin ibrazı karşılığında transfer edilir.

Yurt dışındaki vadeli işlem piyasalarında oluşacak belli bir fiyat üzerinden anlaşma yapılarak (mal borsasından) alınan malların fiili ithalatı yapıp vergileri ödendikten sonra nihai mal piyasalarında bedel satıcıya (borsaya) ödeninceye kadar geçen sürede oluşan fiyat farkı nedeniyle, vadeli işlem piyasasında oluşan fiyat farkının (mal bedeline ilişkin fiyat farkının), yurt dışına transferi yapılmadan önce faturada gösterilen fiili ithal değeri üzerinden oluşan fiyat farkının, fiili ithalatın yapıldığı gümrük idarelerine gümrük beyannamesinin tarih ve sayısı belirtilmek suretiyle, okunaklı bir fotokopisiyle birlikte "**Taahhütlü Mektupla**" bildirilmesi kaydıyla, bankalarca transfer işleminin yapılması mümkün bulunmaktadır.

B - 3 Dokümantasyon Giderleri

Döviz işlemleri yapmaya yetkili banka ve müesseselerin yurt dışından kendi nam ve hesaplarına sağlayacakları her çeşit bilgi ve doküman giderleri için borcu gösteren belgelere dayanılarak döviz transfer edilir. Bu döviz ödemeleri % 01 oranındaki Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmaz.

B - 4 Antrepo, Depolama, Gümrükten Çekme ve Benzeri Ödemeler

İhracatçıların, Türkiye'den kendi nam ve hesaplarına yaptıkları ihracat dolayısıyla, dış ülkelerde ödemeleri gereken gümrükten çekme, ardiye, depolama, antrepo, faktöring, bakım, nakil, muhafaza, rafa (manipülasyon), satış ve benzeri giderler, vezin (tartı) noksanlığı veya kalite farkı ile ekspertiz ve tahkim ücretleri (hariçteki gözetme şirketleri ücretleri dâhil) serbest bölge ya da gümrüksüz antrepolara mal sevki ve buralardan mal ihracının gerektirdiği depo ve giderleri (ihracat bedelinden mahsup yapılmadığı takdirde), bu giderleri gösteren belgeler karşılığında transfer edilir.

B - 5 Transit Nakliyatla İlgili Giderler

Transit nakliyatla ilgili her türlü ödemeler için giderleri gösteren belgeler karşılığında transfer işlemi yapılır.

B - 6 Gümrük Vergi ve Resimleri İle Benzeri Ücretler

İhracatçıların Türkiye'den kendi nam ve hesaplarına yaptıkları ihracat dolayısıyla dış ülkelerde ödemeleri gereken gümrük vergi, resim ve harçları ile benzeri ücretler (ihracat bedelinden mahsup yapılmadığı takdirde) borcu gösteren belgelere dayanılarak transfer edilir.

7. 1. 5. 1. Merkez Bankası Şubelerince Yapılacak İşlemler

Döviz veya efektif satış işlemi bankalarca yapılır; ancak Merkez Bankası şubelerince J-4 fıkrası gereğince konsolosluk gelirleri (istisna uygulanan ülkeler hariç) için "1615/y bis" numaralı Döviz İzin Belgesi düzenlenir. İki örnek olarak düzenlenecek bu belgelerin birinci örneği ilgiliye verilir; ikinci örneği ise TCMB şubelerince uygun bulunacak dosyalama sistemine göre ilgili belgeleryle birlikte saklanır. Döviz izin belgelerine ilgiliye elden verildiği veya adresine postalandığı günün tarihi konulur.

7. 2. İHRACAT BEDELİ DÖVİZLERİN YURDA GETİRİLMESİ

İhracat Bedeli Dövizlerin Yurda Getirilmesi, 11.8.1989 tarih ve 20248 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar" ile düzenlenmiştir. Ticari amaçlarla ihraç edilen malların bedelinin, anılan Karar'da öngörülen özel haller ile Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı'nca uygun görülen mücbir sebeplerden kaynaklanan gecikmeler hariç, ihracat bedellerinin yurda getirilerek Türk Lirası'na çevrilmesi zorunluluğu Bakanlar Kurulu'nun **7 Şubat 2008** tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan kararı ile **kaldırılmıştır**. Özel haller ile Bakanlıkça uygun görülen mücbir sebeplerden kaynaklanan gecikmeler hariç, fiili ihraç tarihinden en çok 180 gün içinde ihracatçıları tarafından yurda getirilerek bankalara, Türk Parası olması halinde belgelenmesi, döviz

ise satılması zorunlu olan **ihracat bedellerinin tasarrufu serbest bırakılmıştır**. İthalata yönelik ticari işlemlere ilişkin yurt dışına döviz ve Türk Lirası transferi bankalar tarafından yapılacaktır.

İhracat bedellerinin Türkiye'ye getirilmesinde 180 günlük yasal süre aşılması neticesinde kur farkı geliri oluşmaktaydı. Bu oluşan kur farkları geçmiş yıllarda önemli oranda getiri sağlamaktaydı. Fakat bugün enflasyonun tek haneli rakamlara düşmesi sebebi ile bu getiri cazibesini kaybetmiştir. 27.08.2004 tarihinden sonra TC Merkez Bankası Anonim Şirketi İdare Merkezi, Türk Parasının Kıymetini Koruma Mevzuatının ihracata ilişkin hükümlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller hakkındaki değişik sayfalı talimatında değişiklik yapmıştır. Yeni düzenlemeye göre 180. günden sonra oluşan kur farkı gelirlerinin Dış Ticaret Müsteşarlığının, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu hesabına yatırılması zorunluluğu kalkmıştır. Başka bir ifade ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, TPKK Hakkındaki 32 Sayılı Karar'a ilişkin 91-32/5 sayılı tebliğ ile **Kur Farkı Devri**'ne ilişkin 26. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır

7. 3. DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KAMBIYO YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Peşin bedelin vadesinin başlangıç tarihi **Döviz Alım Belgesi**'nin (DAB) düzenlendiği tarihtir. Peşin ödeme yönteminde, mal bedeli banka havalesi ile gönderilebileceği gibi ilgili veya temsilcisi tarafından nakit olarak yanlarında getirilebilir. İhracat bedelleri gerek döviz, gerek Türk Lirası olarak efektif şeklinde de yurda getirilebilir. Bu şekilde yurda getirilen efektiflerin ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için bankalarca ve gümrük idarelerince düzenlenen döviz beyan tutanağı (DBT) aranır. Bankalarca efektiflerin ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için efektiflerin DBT'nin düzenlenme tarihinden itibaren 15 gün içinde bankalara tevdi edilmesi gerekmekte olup bu süre içinde bankalara tevdi edilen efektiflerin ilgilinin talebine istinaden alışının yapılarak döviz alım belgesine bağlanması veya adlarına açılan DTH'lere alınarak bu hesaptan bilahare döviz alışının yapılması mümkündür. DBT ibraz edilmek suretiyle kendisine efektif tevdi edilen bankalarca, DBT ekinde ilgilinin ithalatçı veya ihracatçı firma tarafından yetkilendirildiğine dair noter veya konsolosluklarca düzenlenmiş belge ile efektif getiren kişinin pasaportunun aranması ayrıca pasaportun hüviyeti belirleyen sayfası ile yurda girişi gösteren sayfanın birer fotokopisinin DBT'ye eklenmesi gerekmektedir.

7. 4. KAMBIYO İŞLEMLERİNDE KULLANILAN BELGELER⁷⁸

1. Döviz Satım Belgesi
2. Döviz Alım Belgesi
3. Transfer Bildirim Formu
4. Poliçe

Bu belgeler kambiyo mevzuatı hükümlerine göre düzenlenmek zorundadır.

⁷⁸ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin T.C. Merkez Bankası 1-M Sayılı Genelgesi.

7. 4. 1. Döviz Alım Belgesi (DAB)

Dış ticaret işlemlerinde mevzuat gereğince yurda getirilerek, bankalar tarafından tahsili yapılan ihracat bedellerinin TL'ye çevrilen döviz bakiyelerine bankalar 4 nüsha Döviz Alım Belgesi düzenlerler. Birinci nüsha, ihracatçının Teşvik Kararına istinaden henüz kapatılmayan taahhütlerin kapatılmasında kullanılır. Diğer nüshanın birisi 5 yıl boyunca banka tarafından muhafaza edilir. Kalan son nüsha ise işlemi gerçekleştiren banka sevisinde kalır. Döviz alım belgesinin üzerinde satın alınan dövizin cinsi, döviz kuru, dövizin geliş nedeni, tutarı, döviz satan kişi ve kuruluşun bilgileri bulunur.

DÖVİZ ALIM BELGESİ	
SERİ NO: _____	İSTATİSTİK NO.(LAR) : _____
SIRA NO: _____	BANKA ŞUBE KODU : _____
DÖVİZİ SATAN KİŞİNİN/KURULUŞUN	
UNVANI/ADI SOYADI: _____	
UYRUĞU: _____	
VERGİ KİMLİK NUMARASI : _____	
SATIN ALINAN DÖVİZİN/EFKTİFİN	
GELDİĞİ ÜLKE: _____	
GELİŞ NEDENİ: _____	
CİNSİ: _____	
UYGULANAN KUR: _____	
TUTARI: _____	
TL KARŞILIĞI : _____	
ABD KARŞILIĞI : _____	
GÜMRÜK BEYANNAMELERİNİN : _____	
TARİHİ : _____	
NUMARASI : _____	
DÖVİZ BEYAN TUTANAĞI	
TARİH VE SAYISI : _____	
GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜNÜN	
TEYİT YAZISININ TARİH VE SAYISI : _____	
AÇIKLAMA: _____	
TARİH BANKANIN ADI KAŞE 	

İhracat Mevzuatımıza göre Döviz Alım Belgesi (DAB), bankalar, yetkili müesseseler, PTT ve kıymetli maden aracı kuruluşları tarafından tüm efektif ve döviz alımları sırasında düzenlenme zorunluluğu vardır.

Mal ve hizmet ihracına ilişkin döviz alım belgeleri kaybolduğunda, belgelerle herhangi bir hesabın kapatılmadığına ve bulunduğu takdirde ibraz edileceğine dair ilgili kambiyo müdürlüğüne hitaben bir taahhütnamenin döviz alım belgesini düzenleyen bankaya verilmesi kaydıyla ilgiliye döviz alım belgesi sureti verilmektedir. Kayıp döviz alım belgesi bulunursa belge aslı iptal edilmek üzere düzenleyen bankaya ibraz edilir ve işlemler suret üzerinden yapılır.

7. 4. 2. Döviz Satım Belgesi (DSB)

Dış ticaret işlemlerinde yapılan ithalatın bedelinin yurt dışına transferi sırasında bankalar tarafından üç nüsha olarak düzenlenen belgedir. Birinci nüsha döviz transferini yapan müşteriye (ithalatçıya), ikinci nüsha bankada işlem yapan serviste kalır. Üçüncü nüsha ise 5 yıl saklanmak üzere banka tarafından üzerine "işlem yapılamaz" şerhi konularak muhafaza edilir.

DÖVİZ SATIM BELGESİ	
SERİ NO: _____	İSTATİSTİK NO.(LAR) : _____
SIRA NO: _____	BANKA ŞUBE KODU : _____
DÖVİZİ SATIN ALAN KİŞİ/KURULUŞUN	
UNVANI/ADI SOYADI : _____	
ADRESİ : _____	
UYRUĞU : _____	
VERGİ KİMLİK NUMARASI : _____	
DÖVİZ SATIŞININ DAYANAĞI	
.....	
SATILAN DÖVİZİN/EFEKTİFİN	
CİNSİ : _____	
TUTARI : _____	
KURU : _____	
TL KARŞILIĞI : _____	
AB KARŞILIĞI : _____	
TOPLAM TL : _____	
Yukarıda Dökümü Yazılı Döviz/Dövizler, Efektif/Efektifler Satılmıştır.	
TARİH, KAŞE-İMZA BANKANIN ADI	

7. 4. 3. Türk Parası Transfer Bildirim Formu

TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ	
SERİ NO: _____	İSTATİSTİK NO.(LAR) : _____
SIRA NO: _____	BANKA ŞUBE KODU : _____
TÜRK PARASI TRANSFER EDEN KİŞİ/KURULUŞUN	
UNVANI/ADI SOYADI : _____	
ADRESİ : _____	
VERGİ KİMLİK NUMARASI : _____	
TRANSFERİN DAYANAĞI	
.....	
TRANSFER EDİLEN TÜRK PARASININ	
TUTARI : _____	
USD KARŞILIĞI: _____	
KUR : _____	
Yukarıda Dökümü Yazılı Türk Parası Transfer Edilmiştir.	
TARİH BANKA ADI KAŞE-İMZA	

Bankalar tarafından yapılan yurt dışına TL transferlerinde iki nüsha Türk Parası Transfer Bildirim Formu düzenlemek zorundadır. Nüshanın birinci nüshası transferi yapan banka müşterisine verilir, ikinci nüsha ise bankada saklanır.

7. 4. 4. Kambiyo Senedi (The Bill of Exchange)

Kambiyo Senedi, dış ticaret işlemlerinde ihracatçı tarafından düzenlenen ve imzalanan, ithalatçının ödediği veya gelecekte belli bir sürede ödemeyi taahhüt ettiği tutarı ihracatçıya ödeyeceğini gösteren belgedir.

Kambiyo senedi, ihracatçının ürünlerin nakliyesi için ithalatçıdan ödeme talebinde bulunabilmek için kullanılır. Kambiyo senedi olarak poliçe ve bono kullanılmakta olup, dış ticarete ağırlıklı olarak poliçe tercih edilmektedir. Bunların dışında finansman belgesi olarak kabul edilebilecek Antrepo makbuzu, Rehin Senedi, Teslim Emri gibi belgeler de kullanılmaktadır.

Poliçe, hamiline para ödenmesini gerektiren değerli bir kâğıttır. Poliçeler ciro ile el değiştirebilir, borçlusu tarafından kabul edilmeme ya da ödenmeme durumlarında protesto yolu ile yasal takibat yapılabilir.

Bono, borçlunun alacaklısına hitaben düzenlediği bir ödeme vaadidir. Vadesinde hamili tarafından genellikle bankalar aracılığıyla borçlusuna ödeme için ibraz edilir. Giro edilebilir. Dış ticarete poliçe kadar yaygın değildir.

Kambiyo senedi, uluslararası ticarete akreditif mektubunun ekinde kullanılır. Akreditif mektubu kambiyo senedinin kabul edilip ödenmesini sağlar. Poliçenin ödeme zamanı ile ilişkili terimler şunlardır:

- At sight: Görüldüğünde ödemeli,
- At...days sight: Görüldüğünden belli bir süre sonra ödemeli,
- At...days date: Tanzim tarihinden belli bir süre sonra ödemeli,
- At...days after B/L: Konşimento tarihinden belli bir süre sonra ödemeli,
- On 29.10.2010: Belli bir tarihte ödemeli.

Kambiyo senedi hazırlanırken akreditif mektubu ve proforma faturadaki detaylar ile kambiyo senedindeki bilgiler aynı olmalıdır. Fatura tutarı rakam ve harflerin doğru yazılmasına dikkat edilmelidir. “Muhbir” bankanın adı yazılmalıdır. İhraç konusu faturadaki mallar yeterli olacak şekilde özetlenmelidir. Firma ünvanı noksatsız olarak yazılmalıdır. Akreditif mektubu ile birlikte kambiyo senedinin sunulacağı, ithalatçının bankası olan “amir” bankanın adı yazılmalıdır. Firmanın kanuni temsilcisi tarafından imzalandığından emin olunmalıdır. Nakliyeye ilişkin diğer belgelerle birlikte bir nüsha kambiyo senedi de saklanmalıdır.

Hatalardan kaynaklanan zararları en aza indirmek için belgelerdeki en küçük detaylara bile dikkat edilmelidir. Dış ticaret şirketinin itibarını da azaltan bu tür hatalardan kaçınmak gerekir.

Bu belgeler hazırlanırken, adreslerin doğru biçimde belirtilmesi, ithalatçının siparişine ilişkin zorunluluklar, nakliye ve ambalaj konusundaki talepleri, maliyete ilişkin detayların iyi bilinmesi için gerekli belgeler bir dosyada biriktirilmelidir.

Belgeleri düzenleyen ve imzalayan kişinin şirketin kanuni temsilcisi olması çok önemlidir. Aksi takdirde belgeler geçersiz sayılacaktır. Daha da önemlisi bu işler tek kişiye bağlı yapılmamalıdır. Aksaklık veya ilgili kişinin yokluğunda yol açabileceği aksaklıklar gözden kaçırılmamalıdır.

Kambiyo Senedi Örneği

BILL OF EXCHANGE	
Amount USD 13,500.00 \$ [1] (Ödenecek tutar)	Place and date Ashnew, 1 July 2010 [2] (Yer ve Tarih)
At sight pay this Bill of Exchange to the order of United Bank of Ireland, [3] (Lehdar Banka) the sum of [4] (Ödenecek miktar) United States dollars thirteen thousand one hundred and fifty only, value received for shipment of [5] (Ödeme yapılacak mallar) 78 cartons of pottery tableware.	
	CRAFT CERAMICS LTD, ASHNEW [6] (İhracatçı)
	Secretary [7] (Firmayı Temsile Yetkili Kişi)
TO [8] (Amir Banka) AB Bank P.O. Box 444 Frankfurt GERMANY	

Yukarıda örneği verilen kambiyo senedi şu bilgileri içerir

- [1] Ödenecek tutar, rakamla belirtilmelidir.
- [2] Yer ve tarih olarak, ihracatçının bulunduğu yer ve fatura tarihi yazılmalıdır.
- [3] "Muhbir" banka olarak genelde ihracatçının bankası yazılır.
- [4] Ödenecek miktar, harfle yazılarak da belirtilir. Yanlış yazılırsa veya rakamla belirtilen miktardan farklı ise ödeme yapılmaz.
- [5] Ödeme yapılacak mallar belirtilir.
- [6] İhracatçı, kambiyo senedini "çek" de olduğu gibi imzalar.
- [7] İhracatçının imzaya yetkili, resmi temsilcisi imzalamaz ise ödemede sorun çıkacaktır.
- [8] Normalde ithalatçının bankası "amir" bankadır.

Örnek Olay:⁷⁹ Deri El İşçiliği Ürünleri Teknoloji Ürünlerini İhracatta Bütünlüyor

Firma Adı: MAPI DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ VE TİC. LTD.ŞTİ.

Yönetici: Nedim KARTAL (Firma sahibi),

Alper GÜZEL (Genel Müdür),

Tayfun GÜNDOĞDU (Yurtdışı Pazarlama)

Adresi: Terazidere Mah. Güneş Cad. No:54 Kat:6 Kervansaray İş Hanı B.Paşa - İstanbul

Tel- Faks: 0-212-612 27 61, 0-212-458 15 53

Web Sitesi: <http://www.mapileather.com>

E-posta: alperg@mapileather.com, mapi@leather.com

Yönetici Özeti

Sektörde önce usta olarak adı ile marka olan Nedim Kartal, 2004 yılında kendi atölyesini açmış, başlangıçta PDA ve cep telefonu kılıfları üreterek ABD ile çalışmaya başlamıştır. Bu ürün grubunda oldukça zor ve el emeği gerektiren modeller üreterek kısa zamanda dünya markası üreticilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Kendi adına açtığı atölyesinde üretim yaparken, gelecekte markalaşacağını hesaba katarak, laz dilinde “kendim yaptım” anlamına gelen MAPI markası ile de üretim yapmaya başlamıştır. 2009 başında, markalaştırdığı ismini kurduğu firmaya vererek, “MAPİ Deri Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.” devreye sokmuştur. MAPI'nin özellikle kılıflar konusunda yakaladığı başarı ile sloganı, “Teknolojiyi biz giydirdik” olmuştur.

Firma Hakkında Kısa Tanıtım

Nedim Kartal çalışma hayatına 15 yaşında çırak olarak başlamış, kısa sürede doğuştan gelen yeteneği ve çalışkanlığı ile öne çıkmıştır.

“(...) yeni bir ürün yaptığımda ilk önce ben beğeniyordum ve patronuma gösteriyordum bunu. O, daha sonrasında müşteriler de beğenince ve sipariş olarak dönünce çok mutlu oluyordum. Böylece daha iyisini yapasım geliyordu. O zamanlarda dahi yaptığım modeller dünyanın neresine gitse beğeni görüp sipariş olarak geri dönüyordu. Yaptığım bu işler, bir çok kişiye para kazandırdığı için ayrıca bir haz duyuyordum.”

Nedim Usta saraciye sektöründe önde gelen firmalarda ustabaşı olarak çalışmıştır. Son çalıştığı yerden, tarz ile ilgili anlaşmazlıklar olunca ayrılmış ve 2004 yılında daha iyisini başaracağına inanarak kendi atölyesini açmıştır. Önce, usta olarak özellikle iyi olduğu cüzdan ve kılıflar konusunda üretime başlanmıştır. Mapi

⁷⁹ İGEME, <http://www.igeme.org.tr/ig/pdfs/mapi.pdf>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

Deri - Nedim Kartal olarak faaliyet gösterdiği 2007 yılında İTKİB’den ihracat hacmi ile ilgili olarak bronz madalya almıştır.

Mapi; müşterilerin istediği ürünleri, istenilen zamanda göndermeyi kendine ilke edinmiştir. Müşterilerinin isteklerini dikkate alırken, ayrıca onları yönlendirmek konusunda da özel bir gayret sarf etmektedir. Müşterilere sadece ticari olarak yaklaşmamakta, aynı zamanda MAPİ’nin ülkemizi temsil eden bir kurum olduğuna inanarak, buradan maksimum memnuniyetle ayrılmaları konusunda gerekli hassasiyeti göstermektedir.

Nedim Usta kardeşleri ile beraber, model çıkartabilen ustaları da yanında küçük yaştan itibaren yetiştirmiştir. Nedim Usta artık daha çok hayal gücünü kullanarak geliştirdiği modelleri yetiştirdiği ustalarına yaptırdıktan sonra son değişiklikleri yaparak nihai ürünü ortaya çıkartmaktadır.

Nedim Usta her sabah erkenden işe başlayıp, bütün işlerle yakından ilgilenmekte, tezgâhları tek tek gezmektedir. Kalitedeki süreklilik ve işçilerdeki motivasyonun tam olmasında bu alışkanlığının büyük katkısı vardır. Deri ve diğer malzemeler konusunda piyasanın en iyileri ile çalışmaya özen göstermektedir. Firma, cüzdan ve kılıfın yanında, çanta, çeşitli deri aksesuarları da üreterek kendi markası ile satışlarının büyük bir oranını yurt dışına yapmaktadır.

Neden İhracat?

I. “Üretilen ürünlerin Türkiye’deki payı % 20’lik bir kesime hitap edebilmekle beraber, yurt dışında bu oran daha yükseklerdedir.

II. Ürettiğimiz ürünlerin dünyanın her yerinde satıldığını bilmek ayrıca tarif edilemez bir haz veriyor.

III. Yaptığımız ürünlerin kendi değerlerini yurt dışında daha iyi bulduğunu düşünüyoruz.

IV. Türkiye’de ürünlerin alım şartları ve vadeleri çalışmayı cazip olmaktan çıkartıyor.

V. Dışarıya sattığımız ürünlerin parası döviz olarak buraya gelmesi ve onları işçilerime ve tedarikçilere aktarmak mutluluk veriyor. Bu bizde, daha fazla ülkeye ulaşma isteği uyandırıyor.”

İhracatta Engeller

- Kaynak sıkıntısı.
- İhracatın içeriğini ve yönetimini bilmeme

İlk İhracat

2004 yılında, Nedim Usta’nın kalitesini bilen ABD’den bir müşteri Türkiye’ye gelip kendisiyle temasa geçmiştir. Bazı yeni modelleri yaptırarak istedikleri kaliteyi bulunca da çalışmaya başlamışlardır. Nedim Usta ilk zamanlar imalat kökenli olması dolayısı ile ihracat konusunda gerekli deneyim ve ekibe sahip olmadığından, başka kurumlar üzerinden ihracat yapmaya başlamıştır. Ürünler son tüketiciye ulaşip beğeni kazandıkça talepler artmaya başlamıştır.

İlk İhracat Sonrası Yapılan Çalışmalar

2005'den bu yana ABD en büyük pazar haline gelmiştir. Bunun yanında Almanya, B.A.E., İngiltere ve Rusya ile de çalışılmaya başlanmıştır. İhracat hacmi ve ülke sayısı arttıkça başka firmaların üzerinden ihracat yapmak yerine artık kendi ekibini kurmanın mecburiyeti de ortaya çıkmıştır.

2009'da yurt içi ve yurt dışı için yeni elemanlar işe alınmıştır.

Mapi kriz dönemini fırsat bilerek, markasını geliştirmek adına kendine has yeni modellerin yanında, daha önce üretmediği bayan çantası ile ilgili model çalışmalarına hız vermiştir.

“Ben hiç durmam. Ürünün prototipi gelince birkaç değişik model üretip gönderiyorum. Onların düşünmediği yada istemediği fikirleri öneriyorum. Ürettiğim yüksek kaliteli ürünlerin yanında düşük alım gücü olan pazarlar için bir alt marka oluşturmayı düşünüyorum. Bu aynı zamanda benim kalitemde ürün üretemeyen düşük fiyatlı ürünlere de alternatif olacak. MAPI markası üst segmentte devam edecek.”

Mapi tüm ürünlerini web sayfasında yayınlamakta ve modelim çalınır endişesi yaşamamaktadır. Bu açıdan bakıldığında sürekli üretken ve kendini geliştiren bir dinamik yapısı vardır. Yurtdışına müşteri görüşmesine gidildiğinde yanlarına birkaç parça ürün alınmakta, kendi kullanımları ile de sergilenmektedir. Ürünün kendisi firmanın kalitesini ve becerisini sergilemektedir.

İhracatta Gelecek Planları

Nedim Usta ve yeni oluşturulan genç yönetim markalaşmak için kendilerine bir ihracat planı oluşturmaya başlamıştır. İnterneti, klasik mağazacılığı ve distribütörlüğü tüm boyutları ile tartışmakta ve kendileri için farklı pazarlarda en uygun olanı devreye almaktadırlar. Yeni pazarlar bulmak için İGEME'den pazarlar hakkında raporlar talep edilmiş, mevcut teşvik ve devlet yardımları konusunda gerekli destekleri alarak stratejiler oluşturulmuştur.

“Kriz fırsat oldu, kendimize döndük. Yeni ürünlere de başlanırken, bunu alt yapısını da oluşturalım, ürünleri daha iyi tanıyalım, her ürünün kimlik kartı da olsun dedik. Şu anda yapılan katalog ve web çalışması ile ilgili çalışmalar devam ederken, bu kimlik kartlarını da hazır hale getiriyoruz. Bu bilgiler internette de müşterilerle paylaşılacak. Modellerin çalınmasından korkmuyoruz. Bu yanlış bir kaygıdır. Bu düşünce çok fazla yenilikçi olmayan, belli şeylerle uzun süre işi götürüyüm diye düşünen kişilere aittir. Devamlı yeni bir şeyler çıkartırken, insanlar taklit ediliyorsa bunun önüne geçemezsiniz. Taklit edilmiyorsanız aslında hiçbir şey yapamıyorsunuz demektir.”

“Benim burada ürettiğim ama henüz geniş pazarlara çıkaramadığımız yüzlerce ürünümüz var. Bu güne kadar az sayıda müşteri ile çalıştık. Bizi gelip gören müşterilerin hepsi bizimle çalışmayı istedi. Artık yapmamız gereken şey çok sayıda müşteriye ulaşmak için bizim çalışmalar yapmamızdır.”

Mapi artık ürünlerini internet üzerinden satmak için gerekli altyapıyı oluştururken, bu işi yapan önde gelen kurumlarla da çalışmalarını devam ettirmektedir.

İhracatçı Firmalara Tavsiyeler⁸⁰

- ✚ Her şeyi tek başınıza yapmanız mümkün değildir. Mutlaka kurumsallaşmak gerekir: “Genel Müdürümüz bir yıl önce işe başladı. Pazarlamada ise arkadaşlar çalışmaya başlayalı 2-3 ay oldu. Artık diğer işleri arkadaşların yapmasını, kendim de Nedim Usta olarak durmadan yeni modeller üretmeyi ve işçilere yakın çalışmayı istiyorum. Benim asıl işim bu.”
- ✚ “Bu iş bir takım oyunu. Ben tek başıma az sayıda üretiyorum. İşçilerle istenen sayıda üretebiliyorum. Elemanlarımın burayı kendi iş yeri gibi görmelerini istiyorum. İşçiyi asla huzursuz etmemelisiniz. Huzursuz ederseniz 20 tane yapabileceği yerde 15 tane yapar, eksik yapar, size zarar verir. Basit bir PDA kılıfında 20 parça var. Bunlar elde yapılıyor, makineler onlara sadece yardımcı.”
- ✚ “Hep işin devamını düşünüyorum. Bunun içinse hep aynı kalitede üretmem gerekiyor. Başarı için üretimde ciddi olmak gerekiyor.
- ✚ İhracatta birinci sınıf malı, sürekli, hiç bozmadan, gösterilen deri ile kendini bağlayıp hep o kalitede ürün gönderilmesi gerekiyor. Numunede iyi deri kullanıp sonra düşük deri ile üretilmiş ürün gönderenler olabiliyor. İşin insani boyutunda da yanlıştır bu. Zaten böyle yapanlar kısa vadede kazanmış gibi görünse de zamanla ya ceza yiyor, ya ürünün kusuru görülüyor.
- ✚ “İşçilerin ve girdi alınan iş ortaklarının alacakları zamanında ödenmelidir.”

---

⁸⁰ İGEME, <http://www.igeme.org.tr/ig/pdfs/mapi.pdf>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

Sekizinci Bölüm

İHRACATÇI BİRLİKLERİ İLE İLİŞKİLERİ DÜZENLEME

**RİSKLERDEN
BÖYLE
KORUNAMAZSINIZ!**

Yüksek tepelerde hem yılana,
hem kuşa rastlanır; birisi sürünerek,
öteki uçarak yükselmiştir.

Cenab Şahabettin

8. İHRACATÇI BİRLİKLERİ İLE İLİŞKİLERİ DÜZENLEME

8. 1. İhracatçı Birliklerine Üyelik İşlemleri⁸¹

T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'na Bağlı Kuruluşlardır. Türkiye' de 13 adet İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ve Genel Sekreterlikler Bünyesinde 61 adet İhracatçı Birliği bulunmaktadır. Her Genel Sekreterlik bünyesinde farklı konularda faaliyet alanları bulunmakta olup; toplam 24 değişik faaliyet alanı mevcuttur. Üyeleri İhracatçılardır.

8. 1. 1. İhracatçılar Birliğine Üyelik İşlemi ve Süreci

“Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 4059 Sayılı Kanun”un 6. Maddesinin (c) fıkrasına göre; İhracatçı Birlikleri, Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı kuruluşudur.

06.06.2006 tarih ve 26910 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İhracat Yönetmeliği’nin 4. Maddesi’nin (e) fıkrasında;

İhracatçı: “İhraç edeceği mala göre ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olan, vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuken tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar” olarak tanımlanmaktadır. Buna göre;

⁸¹ Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri, www.oaib.gov.tr/tr/ihracatta-kullanilan-belgelerin-akisesemasi, [Erişim Tarihi: 24.04.2011].

fatura düzenleyebilmek için gerekli olan, Vergi Mükellefiyet kaydı yaptırılmak şartıyla, gerçek kişiler de İhracatçı Birliklerine üye olarak ihracat yapabilmektedir.

İhracat Yönetmeliği'nin 5. Maddesi'nde ise; "İhracat işleminin başlaması için ihracatçıların, İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine onaylattıkları gümrük beyannamesi ile ihracatın yapılacağı gümrük idaresine başvurmaları gerekir" denilmektedir.

Bu çerçevede, ihraç edeceği mala göre ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olan, vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar ihracat yapabilmektedir. İhracat yapmak için İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olmak isteyenlerden, tek vergi numarası sahibi olduğunu tevsik eden belgeler, noterden tasdikli imza sirküleri, tüzel firmalar için Ticaret Sicil Gazetesi, tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar için durumlarını belirtir ortaklık sözleşmesi istenmektedir. Üyelik işlemini gerçekleştirenler, İhracat Yönetmeliği ve uygulama Tebliğlerine uygun olarak ihracatlarını gerçekleştirmektedir.

5910 Sayılı "Türkiye İhracatçıları Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun"un **4. Maddesi'nde**;

(1) İhracatçıların ilgili birliğe üye olmaları ve kanunda belirtilen ödemeleri yapmaları zorunludur. Birliklerden birine üye olan ihracatçı, diğer birliklerin iştiğal alanına giren maddeleri üyelik şartı aranmaksızın ihraç edebilir.

(2) Üyeler; birliğin kararlarına uymak, birliğin amaçlarına uygun davranmak, yetkili organlar tarafından istenecek ihracatla ilgili bilgi ve belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak vermekle yükümlüdür, istediği zaman üyelikten ayrılabilme hakkına sahiptir.

(3) Gümrük idarelerince gümrük beyannamelerinin onaylanmasında birliğin onayının aranması ve buna ilişkin usul ve esaslar, Gümrük Müsteşarlığı'nın olumlu görüşü alınmak kaydıyla Müsteşarlık(Dış Ticaret Müsteşarlığı) tarafından belirlenir, **hükümleri ifade edilmektedir.**

5910 sayılı Kanun'a istinaden yayımlanan "Türkiye İhracatçıları Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmeliğin üyelikle ilgili 6. Maddesi şu şekildedir;

(1) İhracat yapacak gerçek veya tüzel kişilerin, ihraç edecekleri malın ait olduğu sektörde faaliyet gösteren ve ticaret sicilinde kayıtlı merkez veya şube adreslerinin birinin bulunduğu en yakın birliğe üye olmaları ve Kanunda belirtilen ödemeleri yapmaları zorunludur. Birliklerden birine üye olan ihracatçı diğer birliklerin iştiğal alanına giren maddeleri de üyelik şartı aranmaksızın ihraç edebilir. Ancak, sadece üyesi olduğu birliğin hizmetlerinden yararlanır ve genel kuruluna katılabilir.

(2) Birliğe üye olan gerçek ve tüzel kişi ihracatçıları diledikleri zaman yazılı olarak müracaat etmek suretiyle birlik üyeliğinden ayrılabilirler. Üyelikten ayrılan-

ların, ayrıldıkları tarihe kadar olan yükümlülükleri ortadan kalkmış sayılmaz. Birlikten ayrılan üyenin yeniden üye olmak istemesi halinde varsa diğer genel sekreterliklere bağlı birliklerdeki de dahil olmak üzere eski borçları ilgili birlik adına tahsil olunur.

(3) Üyeler;

a) Kanun ve yönetmeliklerde üyelikle ilgili olarak belirtilen görevleri yerine getirmekle,

b) Birliklerin amaçlarına aykırı harekette bulunmamakla,

c) Birlik yetkili organları tarafından istenecek bilgi ve belgeleri zamanında, tam ve doğru olarak vermekle,

ç) Birlik kararlarına uymakla,

d) Birlik veri tabanında yer alan adres, telefon, faks, elektronik posta adresi ve internet adresi başta olmak üzere iletişim bilgilerinin güncelliğini sağlamakla,

e) Birliğe kayıt sırasında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat ödemekle, **yükümlüdür.**

Buna göre; ihracat yapacak olan gerçek veya tüzel kişilerin ilgili birliğe üye olmaları zorunludur. Gümrük idarelerince gümrük beyannamelerinin onaylanmasında birliğin onayının aranmaktadır. Birliklerden birine üye olan ihracatçı diğer birliklerin iştiğal alanına giren maddeleri de üyelik şartı aranmaksızın ihraç edebilmektedir. Ancak, sadece üyesi olduğu birliğin hizmetlerinden yararlanır ve genel kuruluna katılabilir.

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerince, ilgili birliğin iştiğal alanına giren sektördeki, ihracatçı firmaları ilgilendiren mevzuattaki ve ihraç pazarlarındaki son gelişmeler, ticaret heyetleri, alım heyetleri, fuarlar gibi konular söz konusu birliğe üye firmalara duyurular (sirküler) şeklinde gönderilmektedir. Bunun dışındaki tüm sektörleri ilgilendiren konularla ilgili duyurular ise tüm üye ihracatçı firmalara Genel Sirküler olarak gönderilmektedir.

Ayrıca; 2009/5 sayılı “Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ”in 13. Maddesi’nin 1. fıkrasında; “Bu Tebliğ kapsamındaki desteklerle ilgili gerekli tüm bilgi ve belgeler fuarın bitiş tarihini müteakip en geç üç ay içerisinde; yurt dışı fuar organizasyonlarında; katılımcı ve/veya organizatör tarafından Müsteşarlıkça belirlenecek İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine, bireysel düzeyde uluslararası fuar katılımlarında ise; katılımcı tarafından katılımcının üretim konusuyla ilgili üye olduğu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine intikal ettirilir. Fuarın bitiş tarihini müteakip en geç üç ay içerisinde müracaatta bulunmak kaydıyla, eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmasını teminen ilave süre verilir. İlave sürenin ne kadar olacağı Müsteşarlıkça belirlenir” denilmektedir.

Buna göre; bireysel düzeyde uluslararası fuar katılımlarında katılımcı firmaların Fuar Desteğinden yararlanabilmesi için sergilediği ürün/ürünlerle ilgili, üyesi

olduğu İhracatçı Birliğini bünyesinde barındıran İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine başvurması gerekmektedir.

İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Mersin, Antalya, Gaziantep, Denizli, Erzurum, Giresun ve Trabzon'da olmak üzere 11 ilde toplam 13 Genel Sekreterlik ve ihracatçıya yerinde hizmet vermek üzere, Genel Sekreterliklere bağlı irtibat büroları faaliyette bulunmaktadır.

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerinin görevleri:⁸²

1. Dış ticarete ilişkin konularda çalışmalar yapmak, bu kapsamda; kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşları ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar nezdinde üyelerinin menfaatlerini ülke çıkarları çerçevesinde koruyucu ve geliştirici çalışmalar yapmak.

2. İhracatçılar arasında mesleki ahlâk ve dayanışmayı sağlamak.

3. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)'in görüşünü ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM)'nin onayını almak kaydıyla sektörü ile ilgili mevcut eğitim ve öğretim kurumlarına yardımda bulunmak, yenilerinin kurulmasına öncülük etmek ve katkıda bulunmak.

4. TİM'in görüşünü ve DTM'nin onayını almak kaydıyla;

- a. Amaç ve görevlerini gerçekleştirmeye yönelik vakıf kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek,
- b. Bütçe imkânları çerçevesinde gerektiğinde mal ve hizmet almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek işlemleri tesis etmek ve kaldırmak, gerektiğinde iştiğal sahası ile ilgili ortak hizmet verecek şirket, dernek, tesis ve işletmeler kurmak, kurulmuş olanlara iştirak etmek,
- c. Laboratuvar, test, muayene ve belgelendirme konularında üyelerini desteklemek,
- d. Fuar, sergi ve tanıtım faaliyetlerini düzenlemek, düzenlenecek fuar ve sergilere iştirak etmek ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmaktır.

5. İştiğal sahasına giren maddelerin cins, nevi ve miktar itibarıyla üretim ve ihracat potansiyelinin dış taleplere göre ayarlanabilmesini temin için çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak.

6. Çalışma konusuna giren malların ihracatının artırılması ve daha iyi değerlendirilebilmesi için, incelemeler yapmak.

7. Üyelerin çalışmalarında karşılaşılabilecek güçlükleri gidermeye çalışmak, alıcısı tarafından haksızlığa uğratıldığı tespit edilen üyelerin hakları için yetkili kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmak.

8. Kurs, seminer, panel ve eğitim programları düzenlenmesi başta olmak üzere üyelerine her türlü hizmeti sunmak.

⁸² İstanbul İhracatçılar Birliği, www.iib.org.tr/IIB_Portal/DesktopDefault.aspx?tabid=897, [Erişim Tarihi: 24.04.2011].

9. TİM tarafından verilecek dış ticarete ilişkin diğer görevleri yapmak.

8. 1. 2. İhracatçılar Birliğine Üyelik İçin Gerekli Evraklar

Gümrük beyannamesi İhracatçı Birlikleri onayı ve üyelik işlemlerini, Genel Sekreterlikler birbiri adına yapabildiğinden, herhangi bir birliğe üye olmak isteyen gerçek ya da tüzel kişi bulunduğu yere en yakın Genel Sekreterlik veya irtibat bürosuna giderek üyelik işlemini yaptırabilmektedir.

8. 1. 2. 1. Gerçek ve Tüzel Kişi İşletmeler İçin Gerekli Evraklar

Üyelik sırasında istenen belgeler;

1- Üyelik Formu*

2- Taahhütname*

3- Vergi mükellefiyet yazısı. (İlgili vergi dairesi tasdikli - Fotokopisi)

Gerçek Kişiler için (TC. Kimlik Numarasının yer aldığı) Nüfus Cüzdanı Fotokopisi

4- İmza Sirküleri (Fotokopisi)

5- a) Tüzel Firmalar için: Ticaret Sicil Gazetesi (Fotokopisi)

b) Ortak Girişim, Joint-Venture, İş Ortaklıkları, Adi İş Ortaklıkları ve Konsorsiyumlar için durumlarını belirtir ortaklık sözleşmesi

(* Genel Sekreterlikler, irtibat büroları ve Genel Sekreterlik web sayfalarından temin edilebilir.)

Ayrıca üyelik sırasında Giriş Aidatı alınmaktadır. Üyeliğin yapıldığı yıl Yıllık Aidat ödenmezken üyeliği takip eden yıldan itibaren başlamak üzere, yılın ilk iki ayı içerisinde (01 Ocak-28/29 Şubat tarihleri arasında) Yıllık Aidat ödenmektedir.

Üyelik Formu ile Taahhütname'nin kaşelenmesi ve imzaya yetkili firma temsilcisi tarafından imzalanması gerekmekte, belgeler ve üyelik aidatı, Genel Sekreterlikler ya da irtibat bürolarına herhangi bir firma yetkilisi tarafından getirilerek üyelik işlemi yaptırılabilir (İmzaya yetkili kişinin gelmesine gerek bulunmamaktadır).

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri ve irtibat büroları iletişim bilgileri, İhracatçı Birlikleri üyelik formları ve konuyla ilgili detaylı bilgi için, Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği Genel Mevzuat ve Bilgi Danışma Servisiyle irtibata geçebilirsiniz (www.oaib.gov.tr).

8. 2. İHRACAT İŞLEMLERİNDE ONAY

İhracat yapacak gerçek veya tüzel kişilerin, ihraç edecekleri malın ait olduğu sektörde faaliyet gösteren ve ticaret sicilinde kayıtlı merkez veya şube adreslerinin birinin bulunduğu en yakın birliğe üye olmaları ve Kanunda belirtilen ödemeleri zorunludur. Birliklerden birine üye olan ihracatçı diğer birliklerin işgal alanına giren maddeleri de üyelik şartı aranmaksızın ihraç edebilir. Ancak, sadece üyesi olduğu birliğin hizmetlerinden yararlanır ve genel kuruluna katılabilir. Üzerinde

ilgili İhracatçı Birliğinin onayı bulunmayan gümrük beyannameleri Gümrük İdarelerince işleme konulmaz.

8. 2. 1. İhracatçı Birliklerinin Gelirleri ve Nispi Aidat

İhracatçı Birliklerinin gelirleri; giriş aidatı, yıllık aidat, nispi ödeme ve diğer gelirlerdir.

Nispi ödeme: Nispi ödeme, Birliklerin en büyük gelir kalemini oluşturmaktadır. Nispi ödeme, ihracatı yapılan her ürünün FOB değeri üzerinden asgari on binde ikisi ile azami binde biri oranında ihracatçıdan alınan ücrettir. Nispi ödemenin oranı genel kurul kararıyla belirlenir.

Giriş aidatı: Giriş aidatı ihracatçının Birliğe kaydı esnasında tahsil edilir. Miktarı Birlik genel kurulu tarafından belirlenir ve Müsteşarlığın onayından sonra kesinleşir.

Yıllık aidat: Yıllık aidat, her sene Şubat ayı sonuna kadar ödenir. Miktarı Genel Kurul tarafından belirlenir ve Müsteşarlığın onayından sonra kesinleşir.

Diğer Gelirler: Üye firmalardan tahsil edilecek diğer gelirler, birlik yönetim kurulu tarafından belirlenir ve Müsteşarlığın onayından sonra kesinleşir. Bunun dışındaki diğer gelirler ise doğrudan birlik tarafından gelir kaydedilir.

Birlikler tarafından, İhracatçı Birlikleri Müşterek Hesabına, bir önceki yılın birlik gelirlerinden ayrılacak yüzde sekiz oranındaki paylar aktarılır. İhracatçı Birlikleri Müşterek Hesabından, dış ticaret hizmetleri ve altyapısının geliştirilmesi ve yürütülebilmesini teminen yapılan harcamalar karşılanır.

Örnek Olay:⁸³

**KALİTENİZİ BELİRLİ BİR STANDARDA ULAŞTIRIRSANIZ
MÜŞTERİLER SİZİ BULACAKTIR...**

Firma Adı: DERYA TAVUKÇULUK İŞLETMESİ SAN. VE TIC. A.Ş.

Yetkili: Derya PALA (Y.K. Üyesi ve İhracat Sorumlusu)

Adresi: Kuyucak Yolu Kuyucak Yolu İç Kısım Sanayi No:153 D:1/A Kemalpaşa – İzmir

Tel - Faks: 0-232-877 01 21 / 877 06 36, 0-232-877 01 19

E-posta: info@deryum.com

Web Sitesi: www.deryum.com

Yönetici Özeti

1983 yılında kurulmuş olan ve sofralık yumurta üretimi ve satışı konusunda faaliyet gösteren DERYA TAVUKÇULUK günlük 100.000 adet yumurta üretimine sahip duruma gelmiştir. Kaliteli üretime verdiği önem nedeniyle ihracat talebi olmasına rağmen kendi dışında bir tedarikçiden ürün alınmamaktadır. DERYUM markalı ürünler şu anda iç piyasanın yanı sıra Irak'ta 8 farklı alıcıya gönderilmektedir.

Firma Hakkında Kısa Bilgi

Sofralık yumurta üretimi ve iç / dış pazarlarda toptancı/aracı firmalara satışı konusunda faaliyet gösteren firma Mart 1983'te kurulmuş olmasına rağmen ihracata Nisan 2008'de başlamıştır. Yönetim Kurulu Başkanı Necip PALA, Yönetim Kurulu Üyeleri ise, Bülent PALA ve Derya PALA olan kuruluş KOBİ niteliğinde bir aile şirkettir.

Ailenin babası Necip PALA tarafından ilk kurulduğunda 45.000 adet tavuk kapasiteli yumurta kümesi ve 70.000 adet civciv kapasiteli yarka kümesi olan şirket, zaman içerisinde kapasitesini artırmıştır. 2000 yılından itibaren tesislerini yenileyerek yemleme, havalandırma ve yumurta toplama sistemlerini tam otomatik şekle dönüştürmüştür. Böylece yumurta tavuğu kapasitesini 150.000 adete çıkartan Derya Tavukçuluk yenilediği ve kapasitesini artırdığı yem tesisi, yumurta paketleme tesisi, yumurta depolama üniteleri ve soğuk hava depolarıyla faaliyet alanını genişletmiştir. Günlük 100.000 adet yumurta üretimine ulaşan şirketin Kemalpaşa/İzmir'de bir yumurta çiftliği ve ayrıca 1995 yılında kurulmuş olan bir yem fabrikası vardır. Şirkette 10 işçi ve 4 idari kadro olmak üzere toplam 14 kişi çalışmaktadır.

⁸³ İGEME, <http://www.igeme.org.tr/ig/pdfs/derya.pdf>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

Derya Hanım şirketin amacını; “Müşterilerin beklediği kalitede ürettiği sofralık yumurtaları istenilen zamanda teslim edebilmektir” şeklinde tanımlamaktadır. Yüksek ve standart kalitede ürün teslimini ön planda tutan şirket yönetimi bu çerçevede 2004 yılında “DERYUM” markasını yurt içinde tescil ettirmiştir. Bu konuya gösterilen hassasiyet nedeniyle, zaman zaman mevcut üretimden daha fazla miktarda sipariş alındığında, diğer yumurta üreticilerinden tedarik yoluna gidilmeden sipariş geri çevrilmiştir.

Neden İhracat

“Sofralık yumurta üretiminde yurt içinde son yıllarda bir arz fazlası yaşanıyor olması ve bunun da iç piyasada dönem dönem zararına satışlara yol açmakta olması, bizi karlı satışlar yapabileceğimiz dış pazarlara yönlendirmiştir. Ayrıca babamın ihracat yapılması gerektiği yönündeki kararlı inancı da ihracata yönelmekte etkileyici faktörlerden biri olmuştur”

Derya Pala

İhracata Ön Hazırlık

1. Yönetim Kurulu Üyesi Derya Hanım, 2001 yılında şirkette çalışmaya başlamasıyla birlikte İzmir Ticaret Odası'nın düzenlemiş olduğu 3 ay süren “Dış Ticaret Eğitimi”ne katılarak teorik bilgiler edinmiştir. Bu sayede, ihracat yaparken bilinmesi gereken uluslararası terimler, teslim ve ödeme şekilleri, fiyat belirleme gibi konular öğrenilmiştir.
2. İhracat yapan firmalarla yakın temasta bulunularak ihracata ilişkin pratik bilgiler edinilmiştir. 2008 yılında verilen ihracat kararının ardından, Yumurta Üreticileri Merkez Birliği'nden de (YUM-BİR) bilgi desteği alınmıştır. Böylece 2 aylık bir süreçte ihracat prosedürleri, ambalaj ve etiketleme gibi konularda bilgiler sağlanmıştır.
3. Dış pazarlardaki durumun araştırılması sürecinde, 13 ülkenin Ticaret Müşaviri'nden o ülkelerdeki yumurta üretimi ve satış fiyatları konusunda bilgiler alınmıştır.
4. İnternet sitesi hazırlanmış ve ücretsiz b2b (firmalar arası ticaret) web sitelerine üyelik yaptırılmıştır.

Kaynak: Derya Tavukçuluk, www.deryum.com, [Erişim Tarihi: 24.04.2011].

İlk İhracat⁸⁴

Daha önceleri pek çok markadaki yumurtaları yurt içinden satın alarak ihraç eden bir firmaya yurt içi teslim yapmakta olan firma, ilk ihracatını 2008 yılının 4. ayında söz konusu ihracatçı firmanın Iraklı bir müşterisinden gelen taleple yapmıştır. Deryum halen sadece Irak'a, 8 farklı müşteriye, sofralık yumurta toptancılarına ürün göndermektedir. Toptancı ithalatçılar da perakendecilere satmaktadır.

İhracat Bağlantısı Kurulduktan Sonraki Faaliyetler

1. Iraklı alıcıların talebi üzerine, yumurtaların üzerine üretim tarihi yazmak için 2 adet makine alınmıştır.
  2. Uygun maliyetle girdi temini konusunda yapılan araştırmaların ardından Dahilde İşleme Rejimi'nden faydalanabilmeyi teminen başvuru aşamasına gelinmiştir.
  3. Ürünle ilgili Devlet Yardımları tespit edilmiştir. Bu çerçevede Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi'nden faydalanılmaktadır.
  4. Etkili bir broşür hazırlama yolunda ön çalışmalara başlanmıştır.
  5. Fuar katılımları için araştırma yapılmaktadır.
- Satışların % 40'ı iç piyasaya, % 60'ı ise ihracata yapılmaktadır. Gelen yoğun taleplerden dolayı, 2009 yılında üretim kapasitesinin % 70 oranında artırılması hedefiyle yatırım konusunda fizibilite çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca yine 2009 yılında toplam satışlar içerisinde ihracatın payının % 70 olması hedeflenmektedir.

İhracatta Yaşanan Sorunlar

- ✚ KDV iadeleri alımı uzun sürmektedir.
- ✚ Ülkeye özgü istenen hususlar olabilmektedir (Yumurta üzerine tarih yazımı gibi).

İhracatçı Firmalara Tavsiyeler

- ✚ Pratik uygulamalar öncesinde mutlaka teorik eğitim alınmalı,
- ✚ Pratikte ihracat yapan tecrübeli firmalarla görüşülmeli,
- ✚ "İhracatçı Birlikleri", "İGEME" ve "Sanayi ve Ticaret Odaları" gibi kuruluşlardan bilgi desteği alınmalı,
- ✚ Yurtdışındaki Ticaret Müşavirleri'nden destek alınmalı,
- ✚ Kalite standardizasyonuna önem verilmeli,
- ✚ Pazar Araştırması yapılmalı,
- ✚ İyi bir web sitesi yaptırılmalı,
- ✚ İyi bir broşür hazırlanmalı,
- ✚ Verilen söz mutlaka tutulmalı, işi zamanında yapmaya özel ilgi gösterilmeli,
- ✚ Müşteriye ek garantiler ve faydalar sunulmalı,
- ✚ Mal bedeli tahsilini garanti altına alacak ödeme yöntemi tercih edilmelidir.
- ✚ Ücretli web sayfaları için e-sitelerine yönelik desteklerden faydalanılmalıdır.
- ✚ Firmalara İGEME'yi tanıyıp tanımadıkları, söz konusu ülkelerdeki ithalatçı adresleri için İGEME'ye başvurup başvurmadıkları sorulabilir.
- ✚ İhracattan sonra firma içinde bir yapılanma değişikliği olmuş mudur? (Eleman alımı, yeni bir bölüm kurma vb.)

⁸⁴ İGEME, <http://www.igeme.org.tr/ig/pdfs/derya.pdf>, [Erişim Tarihi: 20.04.2011].

